

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET, İHMAL VE
İSTİSMARDAN KORUNARAK AKIL, RUH VE BEDEN SAĞLIKLARININ
GELİŞİMİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1806, 1813, 1827, 1828, 1829, 1830)
TUTANAK DERGİSİ

2'nci Toplantı
11 Aralık 2024 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cengiz Aydoğdu'nun, Komisyonun çalışma süreciyle ilgili olarak 1'inci Toplantıda mutabık kalınan programa, bugün sunum yapacak iki öğretim üyesinin Komisyon raporunun yazılması sürecinde de olacaklarına ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

- 1.- Profesör Doktor Betül Ulukol'un, çocuğa şiddetin tanımı, şiddetin etkileri, şiddetin boyutları hakkında sunumu*
2.- Doçent Doktor Nilüfer Koçtürk'ün, çocuğa şiddetin risk faktörleri, şiddeti önleme ve müdahale türleri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

- 1.- Profesör Doktor Betül Ulukol ve Doçent Doktor Nilüfer Koçtürk'ün yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN HER TÜRLÜ ŞİDDET, İHMAL VE
İSTİSMARDAN KORUNARAK AKIL, RUH VE BEDEN SAĞLIKLARININ GELİŞİMİ İÇİN ALINMASI GEREKEN
TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1806, 1813, 1827, 1828, 1829, 1830)

2'nci Toplantı
11 Aralık 2024 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çocukların Her Türlü Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunarak Akıl, Ruh ve Beden Sağlıklarının Gelişimi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu 14.03'te açıldı.

Komisyon Başkanı Cengiz Aydoğdu, Komisyonun çalışma süreciyle ilgili olarak 1'inci Toplantıda mutabık kalınan programa, bugün sunum yapacak iki öğretim üyesinin Komisyon raporunun yazılması sürecinde de olacaklarına ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Profesör Doktor Betül Ulukol tarafından, çocuğa şiddetin tanımı, şiddetin etkileri, şiddetin boyutları,
Doçent Doktor Nilüfer Koçtürk tarafından, çocuğa şiddetin risk faktörleri, şiddeti önleme ve müdahale türleri,
Hakkında sunum yapıldı.

Profesör Doktor Betül Ulukol ve Doçent Doktor Nilüfer Koçtürk'ün yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, gelecek hafta aynı saatte aynı yerde toplanmak üzere saat 17.02'de toplantıya son verildi.

11 Aralık 2024 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 14.03
BAŞKAN: Cengiz AYDOĞDU (Aksaray)
BAŞKAN VEKİLİ: Radiye Sezer KATIRCIOĞLU (Kocaeli)
SÖZCÜ: Nazım ELMAS (Giresun)
KÂTİP: Pelin YILIK (Çankırı)

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli milletvekili arkadaşlarımız, çok değerli katılımcılar, görevli uzman arkadaşlar, konuk öğretim üyesi arkadaşlarımız ve kıymetli basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır, Komisyonumuzun 2'nci Toplantısını açıyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cengiz Aydoğdu'nun, Komisyonun çalışma süreciyle ilgili olarak 1'inci Toplantıda mutabık kalınan programa, bugün sunum yapacak iki öğretim üyesinin Komisyon raporunun yazılması sürecinde de olacaklarına ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - 26 Kasım 2024 tarihindeki 1'inci Toplantıda bir program üzerinde mutabık kaldık, esnek bir program uygulamayı öngördük; komisyonumuzda görevlendirilecek uzmanlar, kimleri dinleyeceğiz, hangi çerçeveleri çizeceğiz, kamu kurumlarından kimleri çağıracağız konusunda bir öngörüştme yaptık. Tabii, bu, Komisyonumuzun çalışmaları sürecinde oldukça esnek olacak; süreç içerisinde yeni kararlar, yeni dinleme talepleri, belki ziyaretler vesaire gündeme gelebilecek. O gün aldığımız karar çerçevesinde -aşağı yukarı bütün arkadaşlarımızla mutabık kaldık- “Öncelikle üniversitelerimizden, bilim çevrelerinden ve bu işin gönüllü, ilgilisi STK’lerden bir genel çerçeveyi alalım, daha sonra sorunları devlet dışı aktörlerin tespitiyle bir görelim, ondan sonra kamu kurumlarını dinleyelim.” diye bir karar aldık. Şu anda onu yapacağız. Bugün üniversiteden 2 öğretim üyesi... Bu arkadaşlarımız daha sonra bizimle de beraber olacaklar, Komisyonumuzun rapor yazma sürecinde de bizimle olacaklar. Onu da Komisyon üyesi arkadaşlarımıza bir bilgi olarak arz edeyim.

Üzerinde durduğumuz konu, insanlığın yani doğan herkesin; yaşayan, nefes alan, tarihin başından beri ve ilelebet tecrübe ettiği, denediği, deneyimlediği bir konu: Çocuk, çocukluk. Hepimiz çocuk olduk ve her doğan da çocukluğu deneyimler. Bir çocuğun iyi yetişmesi için öncelikle bir aile lazım, anne baba; sonra o aile çevresi, sonra yakın çevresi, sosyal çevresi, sokağı vesairesi; daha sonra eğitimi başlayacaktır, o eğitim kurumları... Bu süreç böyle devam eder. Çocukluktan çıkana kadar ne gerekiyorsa... Âdeta bir ekolojik sistem; toplumsal bir çerçeve gerekiyor, bir atmosfer gerekiyor. İnanın, iyi yetiştirilmesi için gereken bunların hepsi bir çocuğun istismarının önlenmesi için de gerekir. İstismar bir suçtur ancak bu suçun işleniş, o çocuğun iyi yetişmesi için içinde bulunduğu atmosferin tamamının sorumluluğundadır. Dolayısıyla çocuk istismarı dediğimizde, ilgili ilgisiz, toplumsal sistem içerisindeki, içtimai nizam içerisindeki herkes bundan sorumludur, hepimizin payına düşen bir sorumluluk vardır.

Tabii, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisimizin bu konuya bir bakış, bir atfınazar edecek olması ve bu konuda önce bir tespit, sonra... Tabii ki bütün sorunları çözmeyeceğiz ama uygulanabilir, hayata geçirilebilir birkaç hususu yüce Meclisin bilgisine arz edebilirsek bu Komisyonun başarısı olacak.

Ben, bu -2'nci Toplantımız ama- birinci çalışma toplantımızda bütün arkadaşlarıma hayırlı, sağlıklı, iletişim içerisinde, uzlaşmacı bir çalışma süreci diliyorum. Hepsine şimdiden teşekkür ediyorum anlayışları için.

Bugün hocalarımızı dinleyeceğiz.

Efendim, siz, kendi tayin ettiğiniz sıraya göre kendinizi takdim ederek, tanıtarak başlayabilirsiniz. Bizim öngörümüz şöyle olacak: Bugün 2 kişiyi dinleyeceğiz. Mümkünse yirmi dakikayı aşmazsak, sizi zorlamazsak... Sunumlar... Daha sonra arkadaşlarımızın sualleri olur. Ona göre sunumumuz kısa ve öz olursa tartışma daha verimli olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

III.- SUNUMLAR

1.- Profesör Doktor Betül Ulukol'un, çocuğa şiddetin tanımı, şiddetin etkileri, şiddetin boyutları hakkında sunumu

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben bu yüce Meclisin çatısı altında böyle bir konunun işleniyor olmasından duyduğum memnuniyeti dile getirmek ve sizlere, her birinize teker teker teşekkür etmek istiyorum. Eminim ki bu Komisyon çalışmasından sonra çocuklar için çok daha güvenli bir hayat için en azından bir adım atılmış olur, bir farkındalık olur.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - İnşallah.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Bu arada, Sayın Başkan, sizin baştan vurguladığınız bir iki cümle bakışınızı bana anlattı ve bundan da ayrıca memnun oldum. Nilüfer Hoca da bahsedecek gerçi ama “sosyoekolojik kuram” denilen bir şey vardır, tam da ondan bahsettiniz. Dolayısıyla, birbirimizi çok iyi anlayacağımıza ben eminim.

Ben çocuk hekimiyim aslında, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde çocuk hekimi olarak çalışıyorum. 1990'lı yıllardan bu yana çocuk istismarı ve ihmaliyle uğraşıyorum. Üniversitede “Ankara Çocuk Koruma Birimi” diye birimimiz var, o birimin Başkanlığını da yaklaşık yirmi yıldır devam ettiriyorum, önümüzdeki sene de onun bir çıktısını göreceğiz inşallah. Bu arada, çalışmalarımın biri de zaten Nilüfer

Hoca'yla ortak yazdığımız kitaptır. Kitap ve çalışmalarımızı ben Komisyona da getirdim ki ihtiyaç söz konusu olduğunda rahatlıkla başvurabileceğimiz kaynaklar da olsun diyeyim ve zamanınızı çok almadan sunumuma geçeyim.

İlk sunumun tanımlarla başlaması gerektiğini düşündük Nilüfer Hoca'yla birlikte. Ben biraz tanımlardan ve etkilerden bahsedeceğim, "Etkiler" kısmından sonra da "Ne yapılabilir?" "Nasıl yapılabilir?" konusunda sizin sorularınızı yanıtlamaya çalışacağım elimden geldiğince.

Şimdi, Dünya Sağlık Örgütü'nün çok net bir şiddet tanımı var ve çok uzun yıllardır da bu tanım üzerinden gidiyor ve "Yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, yoksunluk ya da gelişim bozukluğuna yol açacak şekilde kasti bir güç kullanma. Bu güç kullanma yalnızca fiziksel değil, duygusal olarak güç kullanma şeklinde de olabilir, bir kudret uygulanması şeklinde de olabilir." diye tanımlıyor.

Şiddet aslında bir şemsiye tanım, şiddetin altında çocuğa yönelik şiddetin birazcık daha detaylı tanımını görmek fayda var çünkü burada "çocuk" dediğimizde 2-3 tane önemli nokta var. Bunlardan biri, çocuğa şiddet uygulayan ya da çocuğa kötü muameleyi uygulatan kişinin, kişilerin kimler olduğu. Bir defa, arada bir güç dengesizliği var "çocuğa yönelik şiddet" dediğimizde. Bu, anne olabilir, baba olabilir, öğretmen olabilir, doktor olabilir yani iğneyi kendime batırarak söylüyorum. Güç dengesizliğinin olduğu her yerde çocuk kendini savunamayacak noktada iken çocuğa karşı işlenen şiddetten bahsediyoruz. Bu şiddet, biraz önce bahsettiğim üzere psikolojik olabilir, fiziksel olabilir, cinsel olabilir; çok farklı şekillerde tanımlanabilir bu.

Bir başka önemli nokta, mutlaka uygulandığında çocukta bir yaralanma görülmeyebilir, siz şiddeti uygularsınız, başta hiçbir şey görülmeyebilir. Yani bir çocuğa hakaret etmek, bir çocuğu aşağılamak, küçümsemek, insan yerine koymamak dış görünüşte herhangi bir şey oluşturmaz ama daha sonraki yıllarda o potansiyel etki o çocukta çok ciddi, kalıcı izler bırakacak noktaya getirebilir. Dolayısıyla, çocuğun örselendiğini kabul etmemiz için illa fiziksel bir görüntü, fiziksel bir değişiklik bulmamız şart değil.

Bir başka önemli nokta, şiddetin tehdit hâlinde kalması da -elbette fiilî uygulama kadar ciddi olmasa bile- aynı zamanda şiddettir ve çocuğu etkiler.

Şimdi, bunu niye bu kadar detaylı vermeye çalışıyorum? Birazdan olgu örnekleriyle gidersem sanki birazcık daha iyi oturacak diye onu da vereceğim.

Şimdi, şiddetin, çocuğa yönelik kötü muamelenin aslında dört temel başlığı var. Bunlardan biri, fiziksel şiddet yani çocuğu dövmek, hırpalamak, itmek, boğmak, yakmak vesaire diyoruz ama benim gördüğüm örneklerde, mesela çocuğa kakasını yedirmek, çocuğu bazanın altına kilitlemek yani yatak bazası var ya, onun altına çocuğu kilitlemek gibi hiç aklınıza gelmeyecek, "Bu bir insanın yapabileceği bir şey mi? Yapamaz bunu." dediğiniz şeyleri de ben gördüm, bunca yıllık hayatımda bütün bunların hepsi olabiliyor. O yüzden, çocuğa herhangi bir şekilde zarar verme potansiyeli taşıyan fiziksel güç uyguladığınızda bu fiziksel istismardır.

Cinsel istismar. Şimdi, hepimiz eminim benden çok daha iyi biliyorsunuz yasaları, Türk Ceza Kanunu'nun 103'üncü maddesinde "Çocuğun cinsel istismarı" diye bir madde vardır. Aslında, yasa yapıcı yasa hazırlarken orada da bazı şeyleri netleştirmeye çalışmış ama öyle şeyler var ki çocuğu cinsel olarak istismar eden ama o maddenin içine giremeyen fakat çocukta duygusal olarak, cinsel olarak hayatının bundan sonrasında sağlıklı ilerlemesine engel olacak etkiler bırakabilir. Bunun için diyoruz ki: Cinsel istismar yalnızca dokunarak olmaz yani illa tecavüz gerekmiyor bir şeye cinsel istismar dememiz için, çocuğun bir pornografi sahnesine şahit olması, bir cinsel eyleme canlı olarak şahit olması, çocuğun fotoğraflarının çekilmesi ya da röntgencililiğinin yapılması, çocukla açık saçık ifadeler kullanılması yani bir erişkinin anlayabileceği cinsel ifadeleri çocuğa yönelik kullanmak; bütün bunların hepsi de çocuğun cinsel istismarıdır.

Benim burada bunu tanımlamak için en sevdiğim kısa tanım şu: Çocuğun bir cinsel doyum unsuru olarak kullanılması çocuğun cinsel istismarıdır. Bunu dokunarak yaparsınız, bir şeyleri göstererek yaparsınız, çocuğun size dokunmasını zorlayarak yaparsınız, nasıl olursa olsun, değil mi ki cinsel doyum için kullanılıyor; bu, cinsel istismardır.

Duygusal istismarlara gelirse, hepimiz fiziksel istismara, cinsel istismara uğramamış olsak da duygusal istismara illaki uğramışızdır. Çocuğun korkutulması, çocuğa iftira atılması, çocuğun yapamayacağı şeylerin çocukta beklenmesi, çocuğun belli ki motor olarak, zekâ olarak kapasitesi sınırlı ama "Vay, sen şunu kazanamadın, şunu yapamadın, bunu beceremedin." diye çocuğu sıkıştırmak da duygusal istismardır. Yani çocukta "Ben değerli biri değilim, ben iyi biri değilim. Bu dünyadaki olumsuzluklar benim suçumdur." duygusunu oluşturan her türlü olumsuz tutum, davranış, söz çocuğun duygusal istismardır. Bunlar yapılmaması gerektiği hâlde yapılan durumlar, bunları "İstismar" başlığı altına alıyoruz.

Bir de aslında karşılanması gereken ihtiyaçlar var; beslenmesi, yedirilmesi, içirilmesi, üstünün başının giydirilmesi, okula gönderilmesi, sağlık sistemleri hizmetinden faydalandırılması gibi gereksinimlerinin karşılanmaması durumuna da "ihmal" diyoruz yani Türkçedeki tam anlamıyla ihmal. İhmal, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamama.

Şimdi, tabii, bu noktada istismar, kafa yarılmış, göz yarılmış, kolu bacağı çıkmış, beyni kanamış bir çocuğu gördüğünüzde ihmal sanki daha az örseliyor, daha az ölümcül gibi geliyor olabilir ama inanınız ki ihmalin oluşturduğu ölümler, istismarın neden olduğu ölümlerden daha az değil çünkü ihmalî bizler de ihmal ediyoruz "Hele bir dursun." diyoruz, "Tamam, öncelik bunda, ona sonra bakarız." diyoruz. Bunu bizler de profesyoneller de ihmal ediyoruz. Ben kendi arkadaşlarıma fakültede anlatamıyorum bile ihmalî yani "Yapmayın, bu ihmal oluyor." dediğimde "Ya, Hocam, ilk önce şurasına bakalım da ondan sonra buna bakarız." deniliyor ama bunların ölümleri diğerlerinden daha az değil ne yazık ki.

Şimdi, Türk Ceza Kanunu, dediğim gibi sizler benden çok daha iyi biliyorsunuz, ben tamamen bir hekim olarak Türk Ceza Kanunu'nu önüme açtım, içinde "çocuk" geçen "suç" geçen kısımları şöyle bir listelemeye çalıştım. Burada, pek çok noktada çocuğun istismarına ilişkin, adı "istismar" olmasa da adı "duygusal istismar" sayılmasa da yine de buradaki maddelerde çocuğa yönelik şiddetin cezalandırıldığını görüyoruz.

Şimdi, ben affınıza sığınarak bir olgudan bahsetmek istiyorum. Bu 8 yaşında bir erkek çocuk, anne baba boşanmış, velayet annede; anne, dayı, annanne ve dedeyle birlikte yaşıyor çocuk. Dayıyla birlikte geldiler bu benim size biraz önce bahsettiğim çocuk koruma

birimine, dayı dedi ki: “Babasına gidiyor hafta sonları ama en son gittikten sonra, döndüğünde bana bir şeyler anlattı ve ben çok rahatsız oldum. Bu çocuk cinsel istismara uğruyor.” “Neler oluyor?” “İşte, banyodan çıkıyormuş havlu sarmadan beline, çocuğun önünde yürüyormuş, sonra bilgisayarını açıyormuş, yatakta mastürbasyon yapıyormuş, çocuk bunu görüyormuş, izliyormuş falan. Ben bunlardan rahatsız oldum, bizim bu çocuğumuz cinsel istismara uğruyor.” dedi. Şimdi, biraz önce size dedim ya, tanımları çok net ve kapsamlı yapmak gerekiyor. Buna göre istismar mı? Çocuğun cinsel hayatını, yaşamını etkileyecekse, duygu durumunu etkiliyorsa, çocuk bunu şikâyet olarak dayıya anlatıyorsa elbette istismar yani burada bir istismar var. Tam da çocuk izlem merkezleri bir iki yıl olmuştu açılalı, çocuk izlem merkezine dedik ki: “Hemen gönderiyoruz, orada çok yetkin bir arkadaş ifadesini alacak, savcı bey de orada, adli sistem gerçekleşecek.” Neyse, çocuğu biz gönderdik sabah, öğleden sonra dayı bize küfrede küfrede geldi, “Oraya bir yer açmışsınız ama ne idiği belirsiz bir yer, istismarın ne olduğunu bile bilmiyor oradakiler.” dedi. Dedik ki: “Bir sakın olun, bir anlatın bakalım ne oldu?” Şöyle: Çocuk bunları anlatmış, aynen bize anlattıklarını, daha detaylı hatta, şu anda benim aklıma gelmeyen ama yine de istismar kabul edebileceğimiz başka konuları anlatmış, savcı bey de demiş ki: “Yani üzgünüm ama burada ‘cinsel istismar’ tanımına giren bir şey yok. Eğer baba birazcık daha ileri giderse, çocuğa dokunmaya kalkarsa o zaman bir daha getirin, yeniden biz bu vakayı ele alırız.” Dayı da diyor ki: “Tecavüzü mü bekliyorsunuz benim bu çocuğuma müdahale etmek için?” Dedik ki: “Yani savcı böyle dediyse yapacak bir şey yok ama biz takip edelim.” Çocuğu daha yakın takip ediyoruz. İki üç ay sonra dayı geldi, dedi ki: “Buyurun, istediğiniz gerçekleşiyor.” “Ne oldu?” Baba evlenmiş, evde bir hanım var. Çocuk yine hafta sonları babaya gidiyor, bu sefer eşiyile olan cinsel eylemine çocuğu davet ediyor. “Hadi sen de gel yatağa, hadi gel, birlikte olalım.” vesaire gibi. Yine hatırlayamadığım daha başka bir sürü detay var. Dedik ki: “O zaman biz bunu daha net yazalım, hatta biz ifadeyi video kamerayla kaydedelim ve hem ÇİM’e gönderelim hem de eğer orada bir sıkıntı olursa biz doğrudan başsavcılığa başvuralım.” Neyse çocuk gitti ÇİM’e. Ertesi gün de ben bir daha bir ziyarete gidiyorum, dedim ki oradaki adli görüşmedeki arkadaşlara: “Arkadaşlar, nihayet bu çocuk için umarım ki doğru karar verilmiştir, dava açılır baba hakkında.” Dediler ki: “Hocam, yine ‘Cinsel istismar değil bu.’ dedi savcı bey.” Dedim ki: “Aynı savcı mı?” Hani aynı bakışla... “Yok, bu savcı çocuk dostu, çok iyi birisidir.” dediler; hani çalışıyorlar, onlar biliyorlar savcılarının yaklaşımından. “Peki, niye böyle?” “Bir isterseniz siz konuşun.” dediler. “Tamam.” dedim ben. Girdim, tık tık kapıyı çaldım, “Savcım, merhaba, nasılsınız, iyi misiniz?” dedim. “Buyurun Hocam, hoş geldiniz, oturun.” Dedim ki: “Böyle böyle, dün bir vaka gönderdik size.” “Çok üzüldüm Hocam.” dedi adam. “Neyse ki çocuk akıllıymış ve adam çağırınca gitmemiş yatağa.” dedi. “Çocuk akıllıymış neyse ki.” “Peki, cinsel istismar?” dedim. “Ama Hocam, 103 der ki bize: ‘Çocuğun cinsel istismarı.’ Bu çocuğun anlattığı şeyler 103’te yok.” dedi. Dedim ki: “Peki, bu bizim ahlaki olarak da kabul edebileceğimiz bir şey mi? Böyle bir şey olabilir mi, babanın böyle pornografik malzeme gibi ortada dolanması, çocuğa bunları yapması?” “Vallahi, çocuğun eğitim ve disiplin sorumluluğu da annede, babanın böyle de bir disiplin sorumluluğu yok, oradan da bir dava açılabilir gibi değil.” dedi. “Peki, Sayın Savcım, herhangi birisi sokakta böyle bir şeyi yapmaya kalksa, eşiyile cinsel eylemini göz önünde gerçekleştirmeye kalksa, bu yasal mı?” dedim. “Olmaz Hocam, müstehcen hareketlere girer.” dedi. “Tamam, bu, sokakta oluyor, birisi görüyor da müstehcen hareketler... Bunu niye biz kabul etmiyoruz bu çocuk için?” “Ya, Hocam, doğru söylüyorsunuz. Hemen indirelim tekrar Türk Ceza Kanunu’nu.” dedi. İşte, orada, müstehcen hareketler, hayâsızca hareketler, fuhuş, cinsel taciz, reşit olmayanla cinsel ilişki, cinsel saldırı... Bütün bunların içinde çocuğa yönelik cinsel istismar parametreleri var, tanımlar var ama başka başlıklar altında olduğunda bunu oradan çekmek belki de o kadar iş yoğunluğunun içinde zor olabiliyor. Dolayısıyla bizim tanımlarımızı iyi biliyor ve iyi aktarıyor olmamız lazım. Onun için, dediğim gibi, ben birazcık uzattım ama araya bu öyküyü sokmak istedim ki pratikte neler yaşanıyor size aktarabileyim.

Şimdi, birazcık da neden biz bu işlerle uğraşmalıyız, neden bu işlerin peşinden gitmeliyizden bahsetmek için şiddetin etkilerinden bahsedeceğim. Çocuk yaşta çocuğun şiddete uğruyor olması görünür bir sakatlık oluşturmadığı takdirde, vücudunun bütünlüğü bozulmadığı takdirde acaba unutulur gider mi? Yani çocuk 4 yaşında, 5 yaşında, 10 yaşında bir cinsel istismara uğradı ya da babasının şiddetine uğradı, dayak yedi ama kolu kırılmadı, dövüldü ama beyni kanamadı, nasıl devam eder hayatına? İşin aslı, büyüdüğü zaman da bu çocukların ne yazık ki hayatlarına sağlıklı bireyler gibi devam edemediği görülüyor. 1998’de Vincent Felitti diye birisi, Amerikalı bir dâhiliye uzmanı bir araştırma yaptı. Çocukluk çağında, erken çocukluk döneminde olumsuz deneyimleri olan çocukların ileri yaşlarda erken öldüğünü gösterdi; binlerce kişiyle yapılan çalışma. Bu çalışmanın bir benzerini, bu çalışmanın modelini biz de yaptık. Benim size sunmuş olduğum o raporlardan biri Dünya Sağlık Örgütünün bastığı bir rapordur; bir İngilizce, bir Türkçe rapor. O raporda da bu çalışmanın 2 bin üniversite öğrencisiyle yapılanı var, sonradan 8 bin öğrenciyle daha yaptık. İşin aslı, burada diyor ki: “Çocukluk çağında -çocukluktan kasıt, çocuk ana karnına düştüğü andan itibaren yani gebelik dönemi dâhil- çocuğun karşılaştığı olumsuz deneyimler nörobilişsel beynin gelişimindeki bozulmalara yol açıyor. Bu bozulmalar çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel gelişimini etkiliyor, riskli davranışlarını artırıyor, hastalıklara yol açıyor ve bu hastalıklar da ölümlere yol açıyor.” Bugüne kadar neredeyse binlerce kişi -burada sırf örnek olsun diye yazdım şu isimleri, çalışanları- bu çalışmalara katıldı ve çalışmalar bunu doğruladı. Hani küçük bir grupla yapılan bir örnek değil bu, geniş çalışmalar bunu gösteriyor.

Peki, beyinde buna yol açan şey ne? Hani beyne kazılıyor ya... Ben hekim olarak pozitif bilim yapıyorum ama bir şekilde de onun fiziksel olarak nereyi etkilediğini de görmek istiyorum beyinde. Bir çocuk ürkütüldü, korkutuldu, cinsel olarak tacize uğradı, bedeni bozulmadı ama neresi bozuldu? Bunu toksik stresle açıklıyorlar. Toksik stres dediğimiz şey ne? Şimdi, bir pozitif stres var, benim buraya gelirkenki stresim pozitif stres. Niye? Baş edebileceğim bir duruma, bir ortama giriyorum, heyecanlıyım, sizlere kendimi anlatabilmem lazım, kendimi anlattığımda çocuklar bundan fayda görecektir diye umut ediyorum. O zaman, bu bir stres ama beni de geliştiren ve baş edebileceğim bir stres. Fakat bunun bir tık üstü, tolere edebilirim ama bunun için çok çalışmam lazım. Bana “Hocam, bu anlattıklarınızı bir hafta içinde bir araştırma ile bize ispatlayın.” deseniz, yapabilir miyim? Yaparım ama çok yorulurum, çok düşünmem gerekir, çok çalışmam gerekir. İşte, bu da tolere edilebilir stres, beni öldürmez. Ama deyin ki ben buradan çıkarken: “Bu söylediğiniz şeylerin hiçbirine inanmıyorum, size de inanmıyorum, yaptığınız işlere de inanmıyorum, böyle bir şey olmaz. Çocuklar dayak da yiyebilir, cinsel tacize de uğrayabilir, her şey de yapılabilir, çocuk çocuktur, her şeyi hak ediyordur.” Yapabileceğim bir şey var mı? Yok. Elimden geldiğince çabaladım ama bir şeyleri değiştiremedim. İşte bu benim için toksik streştir, bu benim beyin hücrelerimi öldürür.” Tıpkı bir çocuğun

babasının, abisinin, öğretmeninin, yolda giden yürüyen birinin, annesinin, ablasının tacizine, şiddetine uğradığında hissettiği gibi bir his yani baş edemeyeceği bir şiddet var orada.

Şimdi, toksik stres dediğimiz şey ne yapıyor: Bir defa vücutta...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Hocam, toparlayabilir miyiz.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Hemen toparlıyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Bu tolere edilebilir bir strese sokacak sizi ama olsun.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Yok, bu tolere edebileceğim bir stres çünkü hemen kapatıyorum.

Bunları şunun için anlatıyorum: Bu beyindeki etkilenimler, hücrelerin gelişimi, hücreler arası bağlantı, “miyelinizasyon” diye hücreleri koruyan bir sistem var, onu bozuyor.

Birkaç tane fotoğraf göstereyim, bitireyim hemen ardından. Şimdi, bakın, şu üst tarafta gördüğünüz, bunlar çocukların beyinlerinin görüntüsü, fonksiyonel çalışma görüntüleri; yukarıdaki çocuklar, kurum bakımında kalmış çocukların beyin görüntüsü bunlar. Bakın, renk yok, uyarı yok, çocuklar ihmal edilmişler. Alttakiler kurum bakımına girmeyen çocukların görüntüsü. Bu kurum Türkiye Cumhuriyeti’ndeki Aile Bakanlığının kurumu değil, bu Amerika ama burası farklı mı, değil, kurum bakımı her yerde çok zor, her yerde meşakkatli.

Başka bir şey, yine, ihmale uğramış çocuğun beyninin küçüklüğüne bakın, normal büyüyen bir çocuğun beyninin küçüklüğüne bakın. Yine, ihmale, istismara uğrayan çocuğun beyindeki “corpus callosum” denilen bölgenin küçüklüğüne bakın, şurası normal çocuklar. Yine benzer şekilde, eğer çocuk, kurum bakımındaki çocuk yirmi dört aydan daha erken aile buluyorsa eğer, aile sahibi ediliyorsa çocuk normal çocuklar gibi gelişiyor, o erken çocukluk döneminin özelliği. Bu yalnızca çocukluk döneminde değil, bakın şu mavi çizgi istismara uğramamış çocukların beyin hacmini anlatıyor, “hipokampus” hacmini anlatıyor; alttaki kırmızı çizgi istismara uğrayan çocuklar, büyümüyor istismara uğrayan çocukların beyni.

Başka bir şey, kadının birisi, bir doktor, Helen Morrison diye birisi, seri katillerle bir çalışma yapıyor, kitap yazıyor. Seri katillerle yaptığı çalışmayı sonra poster olarak gönderiyor. Bakın, seri katillerin yüzde 18’i ihmal edilmiş, yüzde 26’sı cinsel istismara uğramış, yüzde 36’sı fiziksel istismara uğramış, yüzde 50’si psikolojik istismara uğramış. Yüzde 68’i bunlardan herhangi biriyle karşılaşmış. Yalnızca üçte 1’inde istismar öyküsü yok. Bunlar seri katillerle yapılan çalışmalar.

Şiddetin boyutları nedir dersiniz, buna ilişkin burada sundum ben verileri, elbette soru-cevap gidersek daha anlamlı olacaktır. Burada kesiyorum ben.

Çok teşekkür ediyorum dikkatleriniz için.

Bu arada zaman zaman bazı vekillerimin bana böyle hani kafa sallayarak onay verdiğini ve bu işi anladığını anlıyorum, onlar için de ayrıca destekleri için teşekkür ediyorum yani toksik streste değilim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz Hocam, sağ olun.

Evet, arkadaşlar, söz almak isteyen...

Bir teklif geldi danışmanımızdan “İkinci sunumu da dinleyelim.” diye. Sizce de uygun herhâlde? Tamam, öyle yapalım o zaman.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ben de siz başlamadan çok kısa... İlerleyen yerlerde... Çok önemli... Acaba oraya...

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Şöyle: Biz zaten Nilüfer Hoca’yla işin o kısmını o anlatacak diye bir plan yaptık, dolayısıyla Nilüfer Hoca’dan gelecek. Ben onları elinizde metin olsun, kaynak olsun diye koydum.

2.- Doçent Doktor Nilüfer Koçtürk’ün, çocuğa şiddetin risk faktörleri, şiddeti önleme ve müdahale türleri hakkında sunumu

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Değerli Başkanım ve değerli milletvekillerim; öncelikle burada olmak benim için bir onur, davetiniz için çok teşekkür ederim. Çocuklar adına yaptığınız bu çalışmadan dolayı da hepinize saygılarımı sunuyorum öncelikle.

Ben Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında öğretim üyesiyim. Akademiye geçmeden önce de Sağlık Bakanlığına bağlı çocuk izlem merkezinde -ki hocam danışmanlığımı yapmıştı- cinsel istismar mağduru çocukların görüşmelerinin yapıldığı yerde ilk adli görüşmeci olarak görev yaptım ve yaygınlaştırma çalışmalarında bulundum. Evet, bugün hocam çok güzel bir şekilde ilk kısımları anlattı, ben daha çok risk faktörleri ve önleme kısmı, müdahale kısmına değinmek istiyorum izninizle.

Öncelikle, çocuk istismarı ve ihmal toplumsal bir sorun, sadece bireysel ve ailesel bir sorun değil. Başkanım konuya girerken de çok güzel ifade etti toplumsal bir sorun olduğunu ve ekolojik sistem yaklaşımına göre de değerlendirilmesinin gerektiğini. Evet, toplumsal bir sorun, geleceğimizi inşa edeceğimiz, ülkeyi bırakacağımız çocuklarımızı bu toplumsal sorundan arındırmadığımızda gerçekten bunun en büyük etkisini de tabii ki ülke yaşayacak ve ülkemizin de bu ekonomik durumuyla ilgili olarak da maalesef çok büyük bir etkisi olan bir sorun. Özellikle Amerika’da yapılan çalışmalara baktığımızda 428 milyar dolar ile 2 trilyon arasında maliyete yol açtığı tahmin edilmekte. Artı, mağdur başına da 210 bin dolar gibi bir yaşam boyu maliyetinin olduğunu -buna sağlık, eğitimsel harcamalar da dâhil- her bir mağduriyetin etkisini ifade etmekte. Niye çünkü okuryazarlık oranlarındaki düşüş ile nitelikli insan kaybına yol açmakta çocuk istismar ve ihmalleri. Artı, nitelikli iş gücü, suç işleme oranlarında artış -az önce hocam da çok güzel belirtti- sadece seri katillerde de değil, diğer suçlarda da aile içi şiddet faillerinde de çocukluk yaşantılarına baktığımızda maalesef ihmal ve istismar yaşantısını görmekteyiz veya yetişkin suçlularla, cinsel suçlularla yapılan çalışmalarda üçte 1 oranında kendilerinin de çocukluğunda cinsel istismara maruz kaldıklarını görmekteyiz. O yüzden onların rehabilite olması ve bu sorunun kökten çözülebilmesi adına önleme ve müdahale çalışmaları büyük önem taşımakta. Artı, devlete baktığımızda sağlık ve sosyal hizmetlerden yararlanma ve harcama ve artı, nitelikli personel bulundurma zorunluluğu sebebiyle de ek iş yükü yaratmakta.

Evet, toplum ruh sağılığını da etkileyen bir sorun. Bu risk faktörlerinin değerlendirilmesinde de sistemsel değerlendirilmesi çok büyük önem taşıyor çünkü sadece çocuk istismar ve ihmali tek bir faktörün nedeninden kaynaklanmıyor, birçok faktörün etkileşimi, yapılan çalışmalar, alanyazın bize bunu göstermekte. Birçok faktörün etkileşimi olmakta ya da bir olguda sadece birkaç faktör etkiliyken, örneğin, yoksul bir ailede yoksulluk ya da eğitim düzeyinin düşüklüğü önemli bir faktör olabileceken üst sosyoekonomik düzeyde çok daha farklı faktörler, çocuktan gerçekçi beklentilerin olmaması, ebeveynlerin çocuğun kapasitesinden daha yüksek beklentiye girmesi gibi farklı faktörler devreye girmekte ve istismara ve ihmale yol açmakta. O yüzden, kötü muameleyle özellikle fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal bağlamında baktığımızda, her birini ekolojik sistem kuramı çerçevesinde ele almak sosyal sorunlarda gerçekten çok güzel bir bakış açısı sunmakta çünkü çocuğa özgü, aileye özgü, topluma, kültüre, sisteme özgü ve zamana özgü değişkenleri güzel dile getirmekte. Örneğin, çocuğa özgü değişkenlere baktığımızda, çocuğun prematüre doğması veya engelliliğinin olması onun ihmal ve istismara maruz kalmasında bir risk faktörü oluşturabilmekte. Tabii ki her çocuk bu şekilde değil, yani her engeli olan çocuk ihmal ve istismar mağdur olacak değil ancak genel itibarıyla baktığımızda bu çocukların daha fazla dezavantajlılık yaşadığı çünkü anne çocuk bağlanması, çocuğun hastanede kalması, o bağlanma ilişkisinin kurulamaması gibi sebeplerle bu çocukların daha fazla risk altında olduğu belirtilmekte.

Mikro sistem değişkenine baktığımızda, aile ve okul, çocukların en çok kreş gibi yani kendi sisteminde çocuğun bire bir içinde bulunduğu bağlamlarda daha fazla maruz kaldıklarını ve diğer kişilerden, illa aile üyesi değil, diğer bu sistemin içerisine girdiği öğretmen ya da kreşteki bir bakıcı veya servis şoförü gibi farklı kişiler tarafından da ihmal ve istismara maruz kalabileceğini bilmekteyiz.

Şimdi, özellikle Dünya Sağlık Örgütü çocuğa yönelik şiddeti anlamak ve önlemek için sosyal ve ekolojik model bağlamında çeşitli değişkenler önermekte. Onlar da yine sosyokolojik bağlamda ele alındığında bireysel, ilişkisel, çevresel ve toplumsal bazı faktörlerin daha çok çocuğa şiddete yol açtığını belirtmekteler. Özellikle cinsiyet yönünden baktığımızda, kendi ülkemiz açısından ele aldığımızda özellikle ihmal ve cinsel istismarda kız çocukları dezavantajlıyken fiziksel istismar konusunda erkek çocuklarının daha fazla risk altında olduğunu görmekteyiz çünkü özellikle erkek çocuklarının ebeveynlik tutumu bağlamında daha rahat yetiştirilmesiyle daha sonraki süreçte söz dinlemediği noktada da daha fazla şiddete maruz kalabilmekteler veya çocuk ölümleri erkek çocuklarında çok daha fazla olabilmekte çünkü cinsiyet rollerimizden kaynaklı erkek çocuklarının çalışabilmesi düşük sosyoekonomik düzeydeki bir ailede ne oluyor? Çocukların iş kazaları sebebiyle ölmelerine yol açabilmekte, erkek çocuklarının özellikle.

İlişkisel bağlamda baktığımızda kötü ebeveynlik uygulamaları, evlilik uyumsuzluğu, çatışmalar, aile içi şiddet, erken veya zorla evlilikler, düşük sosyoekonomik düzey, şiddet sergileyen arkadaşların da çocukların daha fazla maruz kalmasına yol açan risk faktörleri olduğunu görmekteyiz. Yine, çevresel etkilerden, toplumsal faktörlerden bir tanesi yoksulluk. Özellikle baktığımız zaman -alanyazında maalesef bu şekilde ifade ediliyor- “çocuk yoksulluğu” olarak ifade edilen bir kavram var ve çocuk yoksulluğunun da özellikle ihmal ve istismara yol açan önemli bir değişken olduğunu görmekteyiz.

Yine, yüksek suç oranı olan bir çevrede yaşıyor olmak, bu çevrede ikamet ediyor olmak; göç, işsizlik; uyuşturucu madde ticaretinin yapıldığı bir ortam ya da madde erişiminin kolay olması ya da silahlara erişimin kolay olması, yine zayıf kurumsal politikalar, yetersiz mağdur bakım hizmetleri; fiziksel çevre, durumsal faktörler de çevresel faktörler olarak değerlendirilmekte. Yine, kültürel olarak değişkenlere baktığımızda da hızlı sosyal değişimlerin olduğu çevreler, ekonomik eşitsizliklerin olduğu her türlü toplumsal yapı, yine cinsiyet eşitsizliğinin var olduğu kültürler, yine eşitsizliği artıran politikaların varlığı, zayıf ekonomik, güvenlik ağları ve yasal ve kültürel normlar -özellikle şiddeti destekleyen bu normlar- ateşli silahlara erişim ve çatışma veya doğal afet nedeniyle kırılganlık yaşanan bir ortamda bulunmayı da yine toplumsal faktörler olarak, çocuk ihmali ve istismarını artıran faktörler olarak görmekteyiz.

Özellikle kendi uygulamalarımıza da baktığımızda yani alandaki çalışmalara baktığımızda da ebeveyn failerle ilgili faktörler bize neyi gösteriyor? Özellikle ebeveynlerin çocuğun gelişimi ve bakımı konusunda bilgi eksiklikleri olduğunu göstermekte ve bu nedenle çocuğa yanlış uygulamalar uyguladıkları ve çocuklarının sağlıklarını riske atabildiklerini göstermekte. Yine, gerçekçi olmayan beklentilerin olması, özellikle üst sosyoekonomik düzeyde de bunu görmekteyiz ya da düşük sosyoekonomik düzeyde yine onlarda da tabii ki farklı, gerçekçi olmayan beklentiler bulunmakta; örneğin “Çocuk dediğin susar.” ya da “Çocuk dediği okur.” ya da “Ebeveynin sözünü dinler okumak -veya okutulmuyorsa- istiyorsa...” Ebeveynin ağa hâkim olduğu aile yapılarında daha fazla istismarı görmekteyiz.

Yine, olumsuz tutumlar, zayıf disiplin yöntemleri de bunu etkilemekte. Örneğin, ebeveynin geçmişte istismara maruz kalması maalesef kendisinin de çocuğuna fiziksel istismar sergilemesine yol açan önemli bir değişken oluyor. Şimdi, “Ben yaşadım, bunu niye çocuğuma yaşıyorum?” dediğimizde şunu görüyoruz: Özellikle sosyal öğrenme kuramı bize bunu açıklamakta çünkü kendileri de ebeveynlerinin öfkeyle başa çıkmasını o şekilde öğreniyor ve zihnine bu şekilde stresle başa çıkmayı kazıyor ve kendisi de benzer bir durumda aynı uygulamayı çocuğuna sergiliyor.

Yine, kültürel olarak normalize ettiğimizde, kendi kültürümüze baktığımızda da maalesef özellikle işte, kız çocuklarının dövülmesi veya “Ağaç yaşken eğilir.” gibi ya da “Eti senin, kemiği benim.” gibi öğretmen istismarlarını onaylayan toplumsal değerlerin, normların olması maalesef yine istismarı artıran bir faktör oluyor. Stres düzeylerinin yüksek olması ebeveynlerin, özellikle yine fiziksel istismarda önemli bir faktör. Peki, ebeveynlerin stresi nerede artıyor diye baktığımızda da en önemli faktör yoksulluk ve aile içi şiddet, aile içi çatışmaların olduğunu görmekteyiz yani bizim çocuk istismarını ve ihmali önlememizde en önemli şey ebeveynlerin stresini azaltıcı politikaların uygulanması olarak karşımıza çıkmakta. Zihinsel ve ruh sağlığı sorunları ebeveynlerin yine diğer önemli bir değişken. Depresyonun olması, madde kullanımının olması ya da şeye baktığımız zaman, gerçeklik algısını etkileyen bir tanısının olması ve ilaç tedavisini kabul etmemesi yine bu çocukları risk altında bırakmakta.

Yine, sosyal destek eksikliği, özellikle büyükşehirlerde yaşayan ailelerde çok önemli bir faktör oluyor bu psikososyal değişkenler. En azından çocuğunu bırakacak bir yerin olmaması ya da emanet edeceği bir kurumların olmaması yine bu çocukların ihmali yol açabilmekte. Benim de unutamadığım vakalardan biri, özellikle yanmış bir çocuğu geçmişte baktığımızda. Yine orada da annenin çalışmak zorunda olduğu, düşük sosyoekonomik düzeyde ve gecekonduya yaşayan bir aile, elektrik kontağı sebebiyle... Çocuk kilitli kalmıştı, küçük, iki buçuk

yaşında, iki yaşında bir çocuk ve gerçekten buna baktığımızda aile bir yandan para kazanmak zorunda ama çocuğu emanet edeceği bir sosyal desteğinin olmaması sebebiyle de maalesef, kazalarla da karşı karşıya kalmaktalar.

Aile içi şiddet, tek ebeveynli aile yapısı yani bekâr ebeveynlerin... Tabii ki her bekâr ebeveynin çocuğunu istismar ediyor diye yanlış bir ifadede de bulunmak istemem ama risk altında kalabilmekteler çünkü niye? Onlarda da sosyal destek eksikliğine bağlı, ekonomik durumu ve diğer kaynakların eksikliğine bağlı olarak da ebeveynler zor durumda kalabilmekte. Yine, işsizliğin olması, yoksulluk, aşırı kalabalık ya da kötü barınma koşulları; bunlar da etkili bir faktör oluyor. Yine çocuğun konumu aile içinde, göç ve benzeri nedenlerle sosyal değişim yaşanması da ailesel en önemli değişkenler.

Peki, toplumsal başka ne değişkenlerimiz var? Özellikle sağlık hizmetleri, eğitim, çocuk bakımı, aile danışmanlığı gibi hizmetlerin ücretsiz sunulmaması ya da ruh sağlığı hizmetlerinin o ailelere ya da çocuklara sunulmaması da önemli bir değişken olabilmekte. Yine, eşitsizliğe dayalı toplumsal yapı, şiddeti normalize eden normlar, medyada şiddetin normalize edilmesi, özellikle olumsuz haberlerin maalesef, daha fazla görsel olarak sunulması ve diğer kişilere örnek oluşturması veya normalize edilmesi de önemli bir faktör oluyor. Yine yasal düzenlemelerdeki yetersizlikler ve cezasızlık hissi yine önemli bir toplumsal faktör olabilmekte. Kendi araştırmalarımızdan birinde şunu görmüştük: Aradığımız, çocuk izleme merkezinde ifadesi alınan çocuklara baktığımızda üç yıl sonra bile mahkemesi devam eden çocuklar bulunmakta ve çocuklar artık kendi hayatlarına, yeni bir yaşam kurmak istedikleri hâlde sürekli işte, mahkemeye çağrılabilmekte ve bu da onlar için bir stres faktörü olabilmekte.

Yine, çocuk hakları ve bildirim kanalları konusunda eğitim alamamaları, bildirim mekanizmalarının etkin işlememesi, kreş, okul ve benzeri bakım yerlerindeki denetimsizlikler ve çocuk kurgu sistemindeki yetersizlikler de özellikle denetime dair ya da çocukların müdahale kısmında terapötik olarak destek sunulmaması da yine toplumsal risk faktörleri çünkü niye? Özellikle cinsel istismar mağdurlarına baktığımızda her iki cinsel istismar mağdurundan birisi tekrar cinsel istismar mağduru olabilmekte, gerekli psikososyal destek sunulmadığında, ÇİM'e ifadesi alınan ama dokuzuncu, onuncu kez gelen çocuklarımız vardı çünkü yurda alınıyor ve yurttan kaçıp gerekli destek sağlanmadığı için çocuk farklı istismarcıların yine mağduru olabilmekte çünkü yurt koşullarını beğenmediği için ya da kendi psikolojik rahatsızlığından yani yurt koşulları iyi olduğu takdirde de yine o yaşadığı bunalı hissinden dolayı çocuklar kaçabilmekte. Yine ebeveyn hem yoksulluk içinde yaşayabilir yani birçok risk faktörü birbiriyle kesişim içerisinde ve birbirini etkilemekte.

Peki, alanyazında şu bakılıyor: “Her yoksul çocuk o zaman istismara ve ihmaline mi maruz kalıyor? Hayır, her yoksul çocuk kalmıyor.” ya da “Bu risk faktörü olan her çocuk niye kalmıyor?” Yine, “Bazı etkileyen faktörler nedir?” diye bakıldığında, boylamsal araştırmalara baktığımızda şunu görüyoruz: Özellikle ebeveynler eğitim aldıysa, ebeveyn bilinçli bir ebeveynse ve aileye yönelik psikososyal destek sağlanıyorsa, bir çevresi varsa, bu komşusu olabilir ya da farklı bir aile üyesi olabilir ya da kurumsal destek alabiliyorsa bu çocuklar daha az şekilde ya da hiç olmayacak şekilde ihmal ve istismara maruz kalabiliyorlar. Şiddetin azaltılması ve güvenli ortam sunuluyorsa, risk faktörü olmasına rağmen ortamda bunlar arındırılabilir ve çocuk-ebeveyn bağlanması teşvik edilmişse ve çocuk anne sütü almışsa ve anne gerekli bakımı sunduysa, ekonomik istikrar artırıldıysa, sistemsel olarak bakıldığında ya da o iş yerlerinde düzenlemeler yapılabildiyse ya da güçlü çocuk koruma sistemi olan ülkelere baktığımızda da önleme, belirleme ve müdahale süreçlerinde bu çocukların çocuk istismarı ve ihmal riskinin azaltıldığını ve korunduğunu görmekteyiz.

Özellikle önleme ve müdahale türlerine baktığımızda, bu çocuklara nasıl müdahaleler uygulanıyor? Alanyazında 3 tür müdahale önleminden bahsediliyor, çalışmalar bu yönde. Birincil önleme tüm popülasyona yani tüm nüfusa uygulanan yaklaşımları ifade etmekte. İkincil önlemede eğer kaynaklarımız kısıtlıysa öncelikli olarak risk altındaki gruplara yapılan çalışmalar bulunmakta. Diğer bir önleme türü ise ihmal ve istismara maruz kalmış çocuklara yapılıyor ki onlar suç faili olmasın veya tekrar yeniden onların mağdur olmamaları adına üçüncü önleme çalışmaları oluyor.

Birincil önlemeye örnek olarak genel nüfusta verilen çalışmalara baktığımızda özellikle tüm ebeveynlere yapılan pozitif disiplin çalışmaları, ebeveynlik uygulamaları ya da çocuğun sağlık takibiyle ilgili yapmaları gerekenin anlatıldığı ebeveynlik programlarının etkili olduğunu görmekteyiz. Yine, ücretli ebeveyn izni, yine erişilebilir çocuk bakımı hizmetleri sunulduğu zaman kurumsal olarak ya da devletin ücretsiz olarak sunduğu bir hizmet bulunması durumunda yine bu birincil önlemleri kapsamına giriyor. Sosyal desteğin teşvik edilmesi, yine ruh sağlığı ve aile danışmanlığı hizmetlerinin ücretsiz gerçekleştirilmesi ve erişimi ve travmaya duyarlı okullar. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde ya da gelişmiş ülkelere baktığımızda travmaya duyarlı okul yaklaşımının önem kazandığını görmekteyiz çünkü her çocuğa terapötik desteğin sunulması kliniklerde mümkün değil ancak okullardaki psikolojik danışmanların geliştirilmesi, böylece hem belirlenmeye hem de sonraki süreçlerde riskin azaltılmasında önemli bir çaba olmakta.

İkincil önlemeye baktığımızda da yine risk altındaki çocukları tespit etmeye yönelik tarama programlarının uygulanması. Maalesef ülkemizde buna yönelik olarak tüm şehirleri kapsayan bir uygulama yapılamıyor çünkü ebeveynlerin özellikle cinsel istismara yönelik tepkilerinden ve diğer yaklaşımlarla karşı karşıya kalmamak adına bu tarz bir şeyi bilemiyoruz ya da hastaneye başvuran çocuklarda net bir şekilde bu istismara yönelik prevalans nedir, buna dair bir bilgimiz bulunmamakta. Yine, hemşire aile ortaklığı şeklinde aile ziyareti programları uygulanmakta alanyazında risk altındaki ailelere ve bunun da başarılı olduğu, özellikle öfke kontrol sorunu olan ya da çocuk gelişimi konusunda bilgisi olmayan ailelerde işe yaradığını görmekteyiz.

Yine, stres altındaki ve zorluk yaşayan ebeveynler için destek grupları... Yurt dışında bu tarz gruplar oluşturulmakta ve ebeveynlerin birbirlerine yönelik iyi uygulama örneklerini ifade ettikleri görülmekte. Yine, ebeveynlik stresi yüksek olan ebeveynlere eğitim ve öğretimin uygulandığı da yine bir örnek.

Üçüncül önlemeye yani mağdur olmuş ve tekrar mağdur olmaması için ya da suça sürüklenmemesi için yapılan çalışmalara baktığımızda da özellikle adli sistemin, çocuk koruma sisteminin güçlendirildiğini görmekteyiz bu çocuklara. Rehabilitasyonları için, özellikle telepatik travma odaklı “BDT” dediğimiz özellikle çocukların bu süreçte yaşadıkları utanç, suçluluk duygularının atlatılmasında işe yaradığını görmekteyiz. Özellikle fiziksel istismar mağdurları da bu utanç duygusunu yaşamakta. Evet, ebeveynlerine yönelik ebeveynlerin

yaptığı yanlış davranışı bilmekteler ama o çocuklar yine devlet yurduna gitmek istememekteler çünkü aile ne olursa olsun sevdiği kişiler olabilmekte ve rehabilitasyonuyla ilgili ama yaşadıklarından dolayı da utanç duyabilmekteler. Bu yüzden, bu çocuklara da terapötik desteğin sunulması diğer danışanlara sunulan hizmetten farklılaşmakta.

Yine, madde kullanımının önlenmesi çok önemli -intiharı önleme programları- çünkü yaşadıkları duygusal etkiden kurtulabilmek adına bu çocuklar maddeye yönelebiliyor ya da intihar edebiliyor. O yüzden, özellikle bu tarz çalışmalar da yapılabilirmekte. Yine istismarcı ebeveynler için zorunlu müdahale programları uygulanmakta yani adli sistemde bunlara bu kararlar verilebilmekte ve zorunlu olarak aile eğer bu tedaviyi almadığı noktada da ceza uygulanabilmekte ve çocuk devlet korumasını alabilmekte, artı koruyucu aile uygulamaları da artırılabilirmekte.

Peki, uluslararası hedeflerimize baktığımızda; evet, yasal olarak da On İkinci Kalkınma Planı'mızda çocuk istismarı ve ihmaliyle mücadele etme yer almakta kendi ulusal planımızda. Aynı zamanda uluslararası hedeflerimize baktığımızda da sürdürülebilir kalkınma hedefinin Birleşmiş Milletlerin artı Dünya Sağlık Örgütünün Avrupa Çalışma Programı hedefinde de özellikle istismarın azaltılmasına yönelik -ki Dünya Sağlık Örgütünün son bir yıl içerisinde yüzde 20 oranında ebeveyn istismarının azaltılmasına yönelik- hedefinin olduğunu görmekteyiz. "INSPIRE göstergeleri" diye de özellikle Dünya Sağlık Örgütü bu yasaların uygulanması, normlar ve değerler, güvenli ortamların sunulması, ebeveyn ve bakım desteği, gelir ve ekonomik güçlenme, yanıt ve destek hizmetleri ve eğitime yönelik olarak da ülkelere öneriler sunmakta ve bu göstergelere yönelik de takiplerin nasıl olacağına yönelik yol haritası sunmakta.

Peki, başka şeye baktığımızda genel olarak müdahalede niye olmalı? Yani politika yapıcıları özellikle hangi konularda ihtiyaç duyduğu noktalar nelerdir diye ele aldığımızda, yasal çerçevenin güçlendirilmesi... Yasada evet -az önce de hocam belirtti- çocuk istismarıyla ilgili, cinsel istismarla ilgili maddelerimiz var ancak bazı cinsel istismar türüne yönelik olarak ya da bilişim yoluyla... Ki günümüzde sıkça karşılaşmaktayız, çocukların oyun ve benzeri dijital alanda da istismar edilebilmesine ancak bunlara yönelik cezalar dokunma içeren istismara yönelik çok daha hafif kalabilmekte artı bu çocukların benzer etkileri yaşadığını da psikolojik etkileri yaşadığını da görebilmekteyiz.

Önle ve müdahale programları için ekonomik kaynakların artırılması önerilmekte, alanyazına baktığımızda. Özellikle ebeveyn eğitimi ya da çocukların ruhsal, telepatik desteklenmesinde özellikle bir kaynak ihtiyacının olduğu gösterilmekte. Çocuk istismarı, evet, maliyet olarak toplumun çok büyük bir yük getirebilmekte ancak eğer gerekli müdahale yapılmadığında da toplumsal olarak -az önce de 428 milyar dolar gibi tahmini oranı söylediğimizde- çok ciddi bir şekilde maliyetlere yol açabilmekte.

Yine, ceza adalet sistemindeki bireyler için tedavi programları, güvenli okul ortamı, çocukların güçlendirilmiş çalışması, çocuklarla çalışan meslek elemanlarına... Hâlâ daha "Çocuk istismarı, ihmali nedir?" diyen, bilmeyen meslek elemanlarımız var ya da bunu göremeyen ya da çocuğun ifadesini yanlış değerlendiren uzmanlar olabilmekte. O yüzden ihmal ve istismar derslerinin lisans eğitiminde zorunlu olması gibi yasal uygulamaların ve buna yönelik olarak da ekonomik kaynakların artırılması gerekebilirmekte.

Aile dostu politikalar çok önemli özellikle istismar ve ihmali önlemede. Özellikle bütçe görüşmelerinin yapıldığı bir süreçte belirtmekte de fayda var; yapılan çalışmalar işsizlik oranındaki 1 puanlık artışın çocuk ihmaliinde yüzde 20'lik bir artışa yol açtığını maalesef göstermekte. Yine, bu ailelere, yoksul ailelere vergi indirimindeki yüzde 10'luk bir artışın da 100 bin çocukta özellikle 241 çocuğun ihmalden kurtulduğunu, sağlık yönünden daha az ihmal edildiğini, istismara maruz kaldığını göstermekte.

Yine, Amerika'da yapılan bir çalışma; muhtaç aileleri geçici nakit yardımı kısıtlaması getirilmiş ve bu kısıtlamanın nelere yol açtığı yani ihmal ve istismar bildirimlerinde artışa yol açıp yol açmadığı değerlendirilmiş ve ihmalin sıklığını artırdığı, artı koruyucu aile yerleştirmelerinde de artışa yol açtığı görülmüş. O yüzden bu nakit yardım kısıtlamalarına yönelik önerilerde ve sonraki yıllarda da değişime yol açılmış.

Yine, bir araştırmada daha yüksek asgari ücretin, özellikle 3 yaşındaki anne ihmaliini azalttığı görülüyor. Yine, başka bir çalışmada asgari ücretteki 1 dolarlık artışın yine savunmasız ailelerdeki şiddet davranışlarını yüzde 2 oranında azalttığı görülmekte. Niçin? Çünkü ailelerin, ebeveynlerin stresi arttığı için geçim derdinden bu da çocuklara şiddet şeklinde maalesef yansıyabilmekte. Yine, çocuğun sağlığıyla da ilgili iyileşmeleri görebilmekteyiz.

Evet, aile dostu politikaların savunması, ücretli ebeveyn izni öneriliyor alanyazında. Uygun fiyatlı ve erişilebilir çocuk bakım hizmetleri yani anneler çalıştığı noktada... Çünkü sadece babanın geçimini sağladığı bir noktada geçinememekteler ve annelerin çocukların bakımını bırakabileceği yerlerin olması özellikle ailelerin, ebeveynlerin stresini azaltan bir faktör oluyor.

Yine, madde bağımlılığı, ruh sağlığı sorunlarının tedavi edilebileceği imkânların, yerlerin olması aile içi şiddete yönelik mücadele edilmesi de yine aile dostu politikalar arasına girmekte.

Kültürel kalkınma ve kamu bilincinin oluşturulması yani bu kalkınmanın sadece ekonomik anlamda olmaması, kültürel kalkınmanın da yapılması yine önemli noktalardan biri çünkü toplumumuza zarar veren normların ve değerlerin aşılamadığı noktada bu ihmal ve istismar, kız çocukları ile erkek çocuklarına yönelik istismar ve ihmal davranışları yine devam edecek. O yüzden, buna yönelik olarak da bu kadınların ve çocukların konumlarının daha değerli olması, çocuk haklarının uygulamada da alan yazında da artırılması yine önerilen çözüm yöntemlerinden biri oluyor.

Yine, toplumsal seferberlik programları, kamu spotlarıyla bu olumlu ebeveynlik uygulamalarının teşvik edilmesi, devletin sunduğu imkânlardan ailelerinin haberdar olması önemli noktalardan biri.

Denetim ve hesap verilebilirliğin güçlendirilmesi... Özellikle çocuk koruma sistemlerinin, çalışanların denetimi, yine, stratejilerin, her yıl düzenli ya da belli aralıklarla düzenli olarak kurumlara ya da diğer yerlere başvuran çocukların bilinmesi, bu çocukların takip edilmesi, ruhsal, aynı zamanda toplumun ruh sağlığı çalışmalarında ve okul çalışmalarında önemli bir strateji olarak belirtilmekte.

Ve düzenli ve zorunlu tarama burada bildirilmekte ve paydaşlarla iş birliği... Özellikle yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ki bu sivil toplum kuruluşları da maalesef -yani Hocam şeyi de belirtmek isterim- bu sivil toplum kuruluşlarında, özellikle medyadan da görebilmekteyiz, bazıları gerçekten çocukları da kendileri örseleyebilmekte, herhangi bir olay olduğunda çocuğu ekranlara çıkarabilmekte, çocukların yanında ağlayabilmekte ve çocuğun gerçekten duygusal olarak istismar edilmesine de yol açabilmektedir. O yüzden, “STK” denildiğinde de gerçekten maddi bir çıkarı mı var ya da çocuğun iyiliğini mi düşünüyor ya da farklı çıkarları mı oluyor, bunun da iyi değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

İlginiz için ve bana bu fırsatı verdiğiniz için hepinize ayrı ayrı teşekkürlerimi de sunuyorum.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Medyayı da ekleyebiliriz.

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Evet, medyayı da, kesinlikle medya.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Özellikle son Narin konusunda...

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Kesinlikle Milletvekilim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz Nilüfer Hocam.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A.- Görüşmeler

1.- Profesör Doktor Betül Ulukol ve Doçent Doktor Nilüfer Koçtürk’ün yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Arkadaşlar, söz almaya Musa Bey’le başlayacağız.

Söz almak isteyen arkadaşlarım düğmelere basarsa, buraya düşüyor, sırayla söz veririz inşallah.

Buyurun Musa Bey.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Öncelikle, Değerli Hocalarım, çok teşekkür ediyorum, gerçekten dolu dolu bir sunum oldu, iyi ki varsınız, sağ olun.

Bu konuda ciddi bir yol almışız yani gördüğüm kadarıyla konuya hâkim bir yapı var. Tabii, olayın daha olmadan önceki tarafı var bir de olduktan sonraki taraf var. Bu konuda nasıl bir hazırlık yapacağız? Olay olmadan önce... O konuyu da çok güzel anlattınız. Benim anladığım kadarıyla bize düşen topyekûn gelişmişlik düzeyinde bu konuyla da savaşmak olacak. El birliğiyle, sadece Hükûmet değil, sivil toplum kuruluşlarımız, üniversitelerimiz, eğitim camiamız, toplumu bilinçlendirip, bununla mücadele edeceğiz.

Ben gerçekten gurur duydum sizden, çok sağ olun, var olun diyorum.

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

OTURUM BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Buyurun Sayın Yanıkömeroğlu.

AYŞE SİBEL YANİKÖMEROĞLU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Ben de tabii öncelikle Değerli Akademisyenlerimize teşekkür ediyorum, çok önemli bilgileri bizimle paylaştınız. Tabii, bundan sonra da anladığım kadarıyla birlikte çalışmaya devam edeceğiz. Bugün için sormak istediğim iki sorum var. Birinci sorum: Şiddet ve istismar konularında yeterli veri ve araştırmalar var mıdır? Çünkü takdir edersiniz ki veri olmadan, araştırma olmadan çözüm üretmemiz de çok zor olacak. Varsa bu verileri güvenli ve yeterli buluyor musunuz?

İkinci sorum da Nilüfer Hocama olacak. Biraz önce açıkladığınız, tam duymadım ve anlayamadım, çocukken şiddet gören, istismara uğramış çocuklar neden ebeveyn olduklarında aynı istismarı, aynı şiddeti çocuklarına da uyguluyorlar?

Son olarak da biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak 13 Eylül 2024’te Mecliste hem Çocuk Hakları İzleme Komisyonunun sürekli olması, kalıcı olması ve bir ihtisas komisyonu kurulmasını teklif etmiştik. Bununla ilgili sizin görüşünüzü de almak isterim.

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Eğer açarsanız mikrofonu...

OTURUM BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Hemen açıyorum Hocam.

Buyurun.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Teşekkür ederim.

Çok teşekkür ederim, çok değerli sorular bunlar.

“Bu alanda yapılmış çalışma var mı?” dediğinizde, ne yazık ki bu alanda standart bir çalışma yapabilmek mümkün değil. Neden mümkün değil? Bir defa, sorduğunuz sorunun karşı taraftan nasıl algılandığı, nasıl bilindiği, nasıl anlaşıldığı önemli. Mesela, biraz önce bahsettiğim çocukluk çağı olumsuz yaşam deneyimleri çalışması benim bildiğim Türkiye’de yapılan en geniş kapsamlı çalışmalardan biridir ama o da kısıtlı çünkü yalnızca üniversite öğrencilerinde yaptık. Yani gecekondu mahallesine gitsek... Yani çok farklı bölgelerde yapıldı, dolayısıyla bölgesel farklılıkları da yansıtabilir ama çalışan çocukların arasına gitsek, okuyamamış, evde annesiyle birlikte oturan çocukların arasına gitsek bu oranların elbette ki değişeceğini biliyoruz. Yani çok net bir örneklem bulabilmek mümkün değil. Yine de çalışma yapılabilir mi? Elbette yapılabilir fakat elimizdeki diğer verileri de kullanabiliriz bunun için. İşte adli istatistikler var, polis kayıtları, Aile Bakanlığının kayıtları, Sağlık Bakanlığının kayıtları var ama bunlardan hangisi daha güvenilir dersiniz, mesela, Sağlık Bakanlığı için kendi adıma söyleyeyim: Bizim kayıtlarımız güvenilir değildir çünkü şiddeti “şiddet” diye girmiyoruz, çocuğun kafası yarılmış diye giriyoruz tanı girerken diyor. Aile Bakanlığının kayıtları onlara ancak ulaşabilenlerle sınırlı, Aile Bakanlığına ulaşabiliyorsa ne mutlu ki biri elinden tutuyor demektir. Adli istatistiklere baktığımız zaman da yine başvurabilenlerin rakamlarıyla ancak bir fikir sahibi olabiliyoruz. Yine de size gösteremedim o sıklıkla ilgili yaptığımız bir çalışmanın sonucunu, 8 bin üniversite öğrencisiyle -yani bizim çocuklarımızın kaymak tabakası

onlar hani çalışabilmiş, okuyabilmiş, belli bir yere gelebilmiş çocuklar- Türkiye'nin çok farklı yerlerinden yaptığımız 8 bin öğrencilik bir çalışma var, o henüz basılmadı. 2018 yılında çocukların yüzde 50'si en az bir şekilde şiddete uğramış ya da çocukluk çağında olumsuz deneyimleri olmuş. Yaklaşık yüzde 20 civarında... Onu açabilirim, isterseniz.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Memnun oluruz.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Rakam olarak da oradan daha rahat gösterebilirim. 2013 ve 2018 verileri var. Gördüğünüz gibi, yüzde 20'ler civarında fiziksel şiddete uğruyor çocuklar, beşte 1'i. Bunlar hastaneye başvuruyu gerektirecek boyutta fiziksel şiddet yani işte annesi terliği atıyor da çocuğun başına geliyorla sınırlı değil. O terlik o çocuğu hastaneye taşıyorsa, onların rakamı bu. Cinsel istismar sıklığı yüzde 7'ler civarında. Bu da yine dokunmanın olduğu cinsel istismar yani işte telefon konuşmaları falan dâhil değil buna. Duygusal istismar -biraz önce söyledim- tanıyabilmek çok zor yani olduğunuz üç soruya aldığınız cevapla "Bu çocuk istismar ediliyor, edilmiyor." diyebilmeniz mümkün değil ama ihmal düzeyimiz de yaklaşık yüzde 7'ler, 8'ler civarında. Onun dışında, aile içi şiddet çok ciddi problem Türkiye'de. Yine yaklaşık yüzde 20'si aile içi şiddetle şiddete tanık oluyor ve en az kendisi şiddeti uygulamış gibi etkileniyor. Bu tip rakamlar var. Şimdi, bunlarla belki bir sorumuz şu olabilir, yani devamı şöyle gelebilir: Türkiye'de daha mı fazla, diğer ülkelere göre daha mı az? Avrupa ve Amerika verileriyle karşılaştırdığımız zaman ben size şunu söyleyebilirim ki: Dünyada hiçbir coğrafya, hiçbir grup, hiçbir din, dinî yapı daha ciddi boyutlarda değil ya da daha korunaklı, daha güvenilir değil. Her yerde var çünkü insanın olduğu yerde şiddet var. İnsan eğer stresi -Nilüfer Hoca çok güzel vurguladı- idare edemiyorsa, stresi çözümleyemiyorsa sonuçta geldiği nokta şiddet. Erişkin cinsel istismarında bile sorun cinsel motivasyon değil biliyor musunuz? Yani erişkin cinsel istismarında, erişkin tecavüzünde bile sorun şiddet, kendisini güçlü gösterme çabası. O yüzden, o tanıımı yaparken dedim ya "hiyerarşik ilişki" o güç hiyerarşisi son derece önemli.

Bu çalışma, 2013 yılında yaptığımız çalışmanın Avrupa ülkelerinin de katıldığı bir araştırmadaki verilerini sunduğumuz bir çalışmadır. Şimdi, buradan baktığınız zaman, işte Litvanya, Montenegro, Romanya, Rusya, Makedonya, Arnavutluk gibi ülkeler var. Mesela, şuradan bakıyoruz, Rusya'da istismar yok, hiç cinsel istismar, fiziksel istismar, ilaç kullanımı; hiçbir şey yok. Buna inandık mı?

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Hayır.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Cevaplamamışlar, o kadar baskı var ki anketi bile cevaplamamış çocuklar.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Zor bir konuda araştırma yapılıyor çünkü.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Çok, çok zor. Dolayısıyla, bu yayının PDF'ini ben gönderebilirim Mesut Bey'e, Mesut Bey iletebilir size yani yayının aslını gönderebilirim.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Memnun oluruz.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Durum bu.

Şimdi, Nilüfer mutlaka cevap verecek ona ama daha sonraki sorularınız konusunda da biz evet çok şey yapıyoruz. Sayın Vekilim dedi hani altı dolu, herkes bir çaba gösteriyor, bu benim üçüncü araştırma komisyonum yani sizinle birlikteyim epeydir çünkü bir şeyler yapabilme çabası içinde ama hâlâ bizim çocuğa karşı şiddetin önlenmesi eylem planımız yok. Bu eylem planının... Bir de bu öyle bir şey ki herhangi bir politikayla bağlı değil yani politikalarüstü bir şeyden bahsediyoruz. Şiddet politikalarüstü, çocuk politikalarüstü, öyle olunca... Hani eksikimiz yok mu? Eksikimiz var. Ayrıca, bir PDF daha paylaşabilirim sizlerle. Nilüfer Hoca'nın da kaynak olarak kullandığı o INSPIRE ve onun bir önleyici politikalarını anlattığı bir dergi var ya da bir yayın var ama onun dışında 2020 yılında basılmış olan, dünyada çocuğa yönelik şiddetin ne durumda olduğunu gösteren ülke ülke, işte Uruguay, Uganda, Türkiye, Zambiya, United States, İngiltere hepsinin tek tek ayrı sayfalarda neyin olduğunu döküldüğü, dökümünün yapıldığı bir bölüm var. Orayı inceleyebilirsiniz.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Kaç yılında Hocam?

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - 2020, çok eski değil yani.

Oradaki veriler de Sağlık Bakanlığı verileri yani -böyle kötü niyetli demeyelim de- olayın boş tarafına bakan bir sivil toplum örgütünün yazdığı bir şey de değil -hani bir bardağın boş tarafı var, dolu tarafı- doğrudan Sağlık Bakanlığından alınan verilerle... Oradaki temsilci arkadaşları tanıyorum, Sağlık Bakanlığında, bu işte çalışan bir arkadaş, onun verdiği veriler orada özetlenmiş; bir inceleyebilirsiniz. Türkiye tertemiz mi? Dünyada tertemiz bir ülke var mı?

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Yoktur muhakkak.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Yok. Ama çok güçlüyüz, çok şey yapabiliriz, yeter ki emeğimizi, heyecanımızı birazcık oraya akıtılabilelim.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - O zaman, son sorunun cevabını da almış oldum herhâlde. Bu Komisyonun kalıcı bir komisyon olmasını doğru bulduğunuzu anlıyorum.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Evet.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Ben teşekkür ediyorum.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Nilüfer Hanım'a bir sorum vardı, onun da cevabını alabilirsem.

OTURUM BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Buyurun.

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Şöyle Milletvekiliyim: Onu açıklayan farklı kuramlar, farklı şekillerde açıklamakta. Öncelikle, Komisyona kesinlikle katılıyorum ve önerilerinden biri de sabit bu çocuklarla ilgili çalışan, olay bazında ekstra olayı değerlendiren, nerede hatalar, nerede eksikliklerin olduğunu sistemsel değerlendiren bir yapının kesinlikle başarıya ulaşacağını o yayında hükümlere önermekeler.

Şimdi, şeylerle ilgili olarak da farklı kuramlar farklı şekilde ifade ediyor. “Sosyal öğrenme kuramı” dediğimiz kuram özellikle Bandura’nın kuramı “Çocuklar küçükken yetişkinleri gözleyerek, taklit yoluyla öğrenirler.” diye ifade ediyor. “Bu, medyadan da olabilir, çevresindeki yetişkin de olabilir, arkadaşı da olabilir, belirli davranışları belirli kişilerden öğrenir, o yakın çevresindeki kişilerden öğrenir.” diyor. Ki en çok gördüğümüz şeye baktığımızda da ebeveyni gibi olmak istemeyip ama ebeveynine benzer şekilde, öfke kontrolüyle baş ettiklerini görmekteyiz ebeveynlerin. Bazı kuramlar da özellikle biyolojik kuramlar, psikiyatrik model kuramları da öyle açıklıyor, diyor ki: “Kendileri ihmal ve istismara maruz kaldığı için, ruh sağlığı konusunda da yeterli olarak desteklenmedikleri için onlar da yetişkin olduklarında öfke kontrolleri yok, stres düzeyleri yüksek ve o yüzden aynı kendi ebeveynleri gibi çocuklara da benzer uygulamaları sergiliyorlar.”

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Ama bu cinsel istismar için geçerli olamaz.

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Maalesef geçerli oluyor.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Yani tamam öfke kontrolünü anlayabiliyorum ama cinsel istismarda da tabii gördüğünü yapmak istiyor, o bir herhâlde doyum açısından onu etkilediği için diye anlıyorum, öyle mi?

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Şimdi, şöyle milletveklim: Cinsel istismar içinde 5 tane ayrı grup var. Özellikle çocuklar eğer okul öncesi çocuksa gördüğü davranışı taklit ederek başka çocuklara yapıyor ya da diyelim ki zihinsel engeli olan bir yetişkin de olsa çocuk da olsa aynı... Örneğin anal bir davranışı, anal ilişki davranışını ancak görecektir ki yapacak. Yani taklit etme yoluyla çocuklar öğreniyor ve başka çocuklara uygulayabiliyorlar. Artı, baktığımızda cinsel istismarda da maalesef bu var. Yani taklit yoluyla özellikle üç kuşak devam eden bazı gruplar var. Özellikle sosyal izolasyonun olduğu aileler, kültürel olarak ana kültürden uzak olan, diğer çevreyle iletişimin kurulmadığı aileler var maalesef, özellikle dağlık alanlarda yaşayan ailelerde de görüyoruz. Mesela anne-baba diyelim yaptı, babayla görüşmeler yapılıyor, baba da kendi babasından onu görmüş. Yani üç kuşak boyunca devam eden ki benim ÇİM’de de deneyimlerim bunu gösterdi, birçok vakada da görmüştük. Hocam, bizim danışmanımızı çocuk izlem merkezinin kuruluşunda. Hatta biz ilk önce kurulduğumuzda yani kapanmak için kurulmuş bir merkezdik. Yani “Nasıl olsa biz Müslüman ülkeyiz, bizim ülkemizde olmaz.” diye bürokratlarımız öyle düşünüyordu ama Bakanımız çok dirayet sergiledi, dedi ki: “Hayır, ben çocuk doktoruyum ve kendi çalıştığım alanda da olmuştur.” deyip ve çocuk alanında doktor olmasının verdiği bir şansla çocuk izlem merkezlerinin kurulmasını sağlamıştı. Üç ay sonra çocuk izlem merkezinin ilk vakası anne ensestiydi ve 2 ergen çocuğuna. Yani bizim görmediğimiz, alan yazında en düşük olarak karşılaştığımız bir şeydi. Hatta biz Allah’ın bir nimeti diye düşündük çünkü ilk vaka böyleyse deyip... Ki sonradan başka yere alındık, baktığımızda alan daha büyütüldü ve genişletildi. O yüzden literatüre baktığımızda Amerika bu çalışmalar konusunda otuz yıl çok daha önde 1980’li, 1990’lı yıllarda bu merkezleri kurmuşlar. Yapılan oradaki çalışmalara baktığımızda benzer şeyleri görüyoruz. Orada da ilk başta özellikle bu cinsel eğitim ve benzeri eğitimlere karşı olunması ya da merkezlerle ilgili çatışmaların yaşandığını görmekteyiz. Ama araştırma sorunlarına baktığımızda da çocuklarımızın benzer sorunları yaşadığını görüyoruz. Ki bizimkiler kolektivist yapımızdan kaynaklı kültürel yapımızdan çocuklar aileyi korumak istiyor. Yani anne-babasına özellikle cinsel istismarı söylememe nedenlerinden biri, diyor ki: “Annem-babam duyarsa işte babam gider onu öldürtür, gider, hapis yatar.” O yüzden söyleyemeyebiliyor. Hâlbuki baba belki o derece bir şiddet davranışı sergilemeyecek, yasal yollardan haklarını arayacak ama ona rağmen yine çocuklar o kol kırılır yen içinde kalır felsefesini devam ettirmeyi öğreniyorlar maalesef.

AYŞE SİBEL YANIKÖMEROĞLU (İstanbul) - Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum ve kapsamlı sunumlar için çok teşekkür ediyorum. Bir önceki Komisyon toplantısında bizden katılımcılar için, sizler için isimler istendiğinde şöyle bir yorumda bulunmuştuk: Umuyoruz ki katılacak kişiler genelin ve hakikatin sesi olacak kişiler olur. Ben bunun amacına ulaştığını düşünüyorum. Bu yüzden de hem Komisyona hem de sizlere tekrar tekrar teşekkür ediyorum.

Şimdi, çok önemli meselelere değindik ve bunları konuştukça biz de tıpkı CHP gibi DEM PARTİ olarak aslında buna dair bir komisyonun kısa süreli bir araştırma komisyonu olarak değil, uzun süreli çalışacak ve çocuklar için gerçekten değişimi ve dönüşümü yaratacak politikaları üretecek bir komisyon olması gerektiğini söylemiştik; bunu bir kez daha vurgulayalım çünkü sizler de bahsettiniz, aslında yapılan çalışmalar, uygulamalar ne kadar güçlü olsa dahi aslında her yere ulaşabilmiş, herkesin bildiği çalışmalar değil. Özellikle bahsettiğiniz örnekte, ÇİM’de yaşayanlar, savcının söyledikleri aslında bize Türkiye’ye dair ve çocuk istismarının genel algısına dair çok net veriler, doneler sunuyor. Dolayısıyla, bu meselede çok yolumuzun olduğunu, yapmadığımız, atmadığımız her bir adımın, her bir düzenlemenin bir çocuğun hayatında çok ciddi travmatik izler bıraktığını ve geri dönüşü olmayan sonuçları olduğunu biliyoruz. Belki bu sorumlulukla, artık bunları bilen bir yerden ve hepimizin duyduğu bir yerden değişim ve dönüşümün hızlı bir şekilde olması gerektiğini aslında bir kez daha hatırlamış olduk.

Şimdi, çok net bir şey söylediniz, çocuğun örselenmesi meselesinin sadece fiziksel bir etkiyle değil, bunun duygusal, cinsel pek çok boyutu var. Dolayısıyla, sadece fiziksel olanı bile tam olarak “istismar” diye adlandıramadığımızda, bununla mücadele etmemizin yol ve yöntemleri de gerçekten çok ciddi sıkıntıya düşüyor. Bununla ilgili ben biraz ÇİM’den bahsetmek istiyorum. Şimdi, (ÇİM) Çocuk İzlem Merkezi gerçekten önemli bir kurum ve öncesindeki durumu da az çok hatırlıyorum. Mardin’den bahsedeyim. Evet, ÇİM Mardin’de yokken bir çocuk istismara uğradığında yaşadığımız zorluğu ve ÇİM’den sonrasını çok net değerlendirebiliyorum fakat genel açıdan baktığımızda, ne yazık ki Çocuk İzlem Merkezlerinin hâlâ ve henüz her ilde olmadığını biliyoruz. Örneğin, Şırnak’ta. Şırnak’ta istismara uğramış bir çocuk -kilometrelerce yol gelip- Mardin’de Çocuk İzlem Merkezine gelmek durumunda. Yani, yaşadığı istismarın ağırlığı, boyutu yetmezmiş gibi, ailesinden kopuyor, kilometrelerce yol geliyor ve örselendikçe örseleniyor aslında. Ve tabii ki her ÇİM’de yeterli meslek elemanı da olmuyor ama şunu da söylemek isterim: ÇİM’deki meslek elemanlarının almış olduğu eğitimler gerçekten çok detaylı ve çok önemli eğitimler. Belki bu eğitimlerin sadece ÇİM’deki ruh sağlığı çalışanlarına, meslek elemanlarına değil, Sağlık Bakanlığındaki bütün çalışanlara programlar hâlinde düzenlenerek, daha kapsayıcı olacak şekilde verilmesi gerekir. ÇİM’lerde sayısal bir yetersizlikten bahsediyorum burada ve bir de

hizmet verenler yani hizmet sağlayıcılar, uzmanlar ÇİM’lerde çalıştıktan sonra takdir edersiniz ki görmüş, yaşamış, duymuş oldukları vakalar sonrasında çok ciddi bir süpervizyon desteğine ihtiyaç duyuyorlar. Fakat süpervizyon desteği noktasında da çok ciddi sıkıntılar var. Eğer bizler ruh sağlığı çalışanlarını, meslek elemanlarını yeterli düzeyde destekleyemezsek bir süre sonra aslında “burnout”larla, tükenmişliklerle ve işi yapma noktasındaki kalitede, nitelikte aslında ciddi sıkıntılar yaşayabiliriz. Dolayısıyla, bundan da bahsetmek gerekir.

Şimdi, siz bir savcıdan bahsettiniz. Keşke o sadece münferit bir savcı olmuş olsaydı ya da polislerin genel olarak hem kadına yönelik şiddetteki hem de çocuğa istismardaki tutumu keşke münferit olmuş olsaydı ama ne yazık ki değil; bu noktada çok ciddi sıkıntılar var. Şu olmamalı: Yani bir savcının çocuğa duyarlı, hassas... Bu meseleyi bilen bir yere bırakamayız yani “Bir kişi biliyorsa 103’ü uygulayacak ama bilmiyorsa uygulamayacak, ‘istismar’ olarak tanımlamayacak.” kısmını şahsa, keyfe, duruma göre bırakmamalıyız. Bu şunu getirir: Kanundaki, yasadaki bütün boşlukların yorumlanamayacak kadar net olması ve açık olması gerekir ki bizler oradaki kişinin tutumuna göre çocukları riske atmamış olalım. Dolayısıyla, bunların hiçbir münferit olaylar değil, genel olaylar ve bence siyasetle de doğrudan bağlantılı olaylar.

Şimdi, siz toksik stresten bahsettiniz, baş edilemeyen durumlardaki stresten. Zaman zaman çocuk meseleleriyle ilgili ben böyle bir duygu, böyle bir his, böyle bir stres yaşıyorum çünkü ne yazık ki bir cezasızlık zırhıyla karşı karşıya olduğumuzu düşünüyorum. Çocuğa yönelik istismarda, kadına yönelik şiddette ne yazık ki başımıza bela olmuş bir rıza meselesi var ve bu rıza meselesinin Türkiye’nin her yerinde bütün çocukları cinsel istismara daha açık bir hâle getirdiğini düşünüyorum. Hiçbir cinsel istismar vakasında, çocuğa yönelik hiçbir suçta ben... “Rıza” adı altında faili koruyan yaklaşımları bu Meclisin çok hızlı ve acil bir şekilde üzerinde çalışıp tarihten, siyasetten hızlı bir şekilde silmesi gerektiğini düşünüyorum. Hiçbir çocuğun bir cinsel birliktelikte rızası aranmamalı ki çocuğun buna dair şikâyeti de varsa. Bu korkunç bir mesele, bu çok utanç verici bir mesele ve bunun hızlıca çözülmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bir de, tabii, yoksulluktan da bahsettiniz. Şimdi, cinsel istismar, ihmal ya da duygusal, fiziksel istismarı biz konuşurken elbette bizlerin biraz politikalarımıza da bakıyor olması gerekir. Şimdi, biz yıllardır aslında çocuk yoksulluğundan bahsediyoruz, “Çok ciddi bir çocuk yoksulluğu var.” diyoruz ve yoksullaştırılmış çocukların MESEM’lerde işçileştirildiğini görüyoruz. Dolayısıyla “çocuk işçi” demeyip “işçileştirilmiş çocuk” dememizin sebebi de biraz daha bu. Bu aslında bir tercih. Dolayısıyla MESEM’lerle kurumsallaştırılmış, işçileştirilmiş çocuk meselesinin üzerinde bu Komisyonun bir istismar türü olarak buna yaklaşıp buna dair çözüm üretmesi gerektiğini düşünüyorum çünkü MESEM’lerde hayatını kaybeden, yaşamını kaybeden ve çok ciddi fiziksel istismara uğrayan çocukların olduğunu görüyoruz. Bunları da konuşabiliyor olmamız gerektiğini ben düşünüyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Toparlayabilir miyiz efendim biraz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tabii ki toparlayalım.

Aynı zamanda, göçten bahsettiniz. Gerçekten, göç, göç esnası, göç anı ve göçten sonrasındaki bunları yaşayan çocukların da çok ciddi sıkıntılar yaşadığını biliyoruz. Bunu bir risk etmeni olarak alıp özellikle mülteci çocuklara yönelik çalışmalarımızı daha dokunan bir yerden, çocuklara daha çok temas eden bir yerden tekrar revize etmemiz gerekiyor.

Şimdi, ifade alma meselesinde ÇİM’de bazen savcı yerine polisin geldiğine dair bize bildirimler geliyor. Bu bendeki bilgi bir yıl öncesine dayanıyor, dolayısıyla eğer hâlâ böyle uygulamalar varsa, özellikle ÇİM’lerde sadece savcıların ve bu konuda çalışmış savcılarının ifade almasının çok büyük önem taşıdığını düşünüyorum.

Şimdi, toparlamak gerekirse, son birkaç önerim olacak. Şimdi, istismarla baş etme noktasında elbette politikacıların, yasa koyucuların çok önemli rolü var fakat bütün bunlar toplumsallaşmadığında ne yazık ki erişimi her defasında biraz daha daralıyor. Bu sebeple, bizler olabildiğince yasaları çocuğa hassas, duyarlı bir noktada geliştirmek ve sonrasında bunu toplumsallaştırmak; okullarda, sokaklarda, bütün kurumlarımızda buna dair eğitimler vermek istiyoruz.

Şimdi çok önemli bir şey daha söyleyeceğim. Şimdi, özellikle okul açıldıktan sonra ÇİM vakalarında bir artış olduğu genel olarak tespit edilmiş bir veri. Bu bize şunu söylüyor: Çocuklar okullarda, okul açıldıktan sonra, özellikle rehber öğretmenlerin verdiği eğitimlerin ardından istismara uğradıklarını fark ederek aslında öğretmenlerin başvurusuyla daha çok ÇİM’e geliyor. Bu demek oluyor ki eğer biz çocuklara buna dair bir eğitim verirsek, eğer biz çocuklara buna dair bir zemin açarsak o zaman burada meseleler az da olsa... Yani, tabii, geri dönülemez, istismar yaşayan bir çocuğun istismar hiç yokmuş gibi bir hayatı olamaz ama en azından bu olduktan sonra buna dair mekanizmaları kullanabildiğini görüyoruz. Bu bize neyi gösteriyor? Demek ki her okulda bir psikolojik danışmanın, bir psikoloğun, bu meseleden anlayan bir profesyonelin, bir uzmanın olması gerektiğini gösteriyor ki çünkü Komisyon toplantısında da özellikle sordum, “Her okulda psikolojik danışman var mı?” dedim ve “Hayır, yok.” denildi. 40 bin psikolojik danışman var fakat bu yetersiz, özellikle her okulda bir psikolojik danışmanın olması gerekiyor. Aynı zamanda bu bize şunu söylüyor: Eğer biz bu meseleyle ilgili yeterli adımlar atabilirsek, yeterli yasaları düzenleyebilirsek ve bunu yeterince toplumsallaştırabilirsek toplumun, ülkenin her yerinde, o zaman, çocuk istismarıyla ilgili net değişimler ve dönüşümler alabileceğimizi gösteriyor.

Şimdilik böyle söyleyeyim ve tamamlayayım.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyorum.

Buyurunuz.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Teşekkür ediyorum.

Evet, her iki hocamıza da ayrı ayrı teşekkür ediyorum bizi bilgilendirdikleri için.

Biraz önce hem Cumhuriyet Halk Partisinden hem de biraz önce konuşan DEM PARTİ’den arkadaşımız, Çocuk Hakları Komisyonunun ana komisyon olarak hayatıyetine devam etmesini teklif ettiler.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Mecliste bir ihtisas komisyonu olarak diyorsunuz.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - İhtisas komisyonu olarak...

Şimdi, 23'üncü Dönemde biz bir Çocuk İzleme Komitesi kurmuştuk Cevdet Erdöl Başkanlığında ve çok güzel bir komiteydi bu komite; Çocuk Hakları İzleme Komitesi'ydi adı ve UNICEF'le falan da çok toplantılar yapıldı, bir sayfa açıldı; o sayfada çocukların direkt olarak Meclise ulaşabilme imkânı da ortaya konuldu ama sonradan ne oldu? Kapandı gitti yani böyle bir komite kalmadı. Gerçekten neden ana komisyon olmuyor? İşte "İnsan Hakları Komisyonu var, bunun alt komisyonu olarak çocuk haklarına da bakılıyor." deniliyor ama bu olaylar ve gelişmelerde -dijital bağımlılık dâhil olmak üzere- çocuklar için o kadar çok problemler var ki inşallah bu Komisyon sonucunda yani rapor içinde çocuk haklarıyla ilgili bir ana komisyonun oluşması önemlidir diye düşünüyorum ben de yani katılıyorum bu fikre.

Şimdi, evet, yoksulluğun çok arttığı, en az 7 milyon çocuğun yoksul olduğu, her 3 çocukta 1'inin gerçekten derin yoksulluk yaşadığı bir süreçten geçiyoruz. Tabii ki böyle olunca hem cahilliğin de verdiği şeyle çocuklar bundan çok büyük zarar görebiliyor. Ben, tabii, hocalarımıza kendi branşlarıyla ilgili sormak istiyorum. Bir kere, ailelerin istismarın farkına varmaları için veya onların varmalarını sağlamak için neler yapılmalı? Okullar çok önemli, bir eğitmeni olarak söylüyorum; 60 bini geçkin okulumuz var ama bunun 20 bininde rehberlik hocası yok ki hatırlayın basına yansıyan hadiselerden, rehberlik hocalarının istismara uğrayan veya fiziksel şiddete uğrayan, ihmal edilen çocukları tespit etmede çok büyük faydaları var. O yüzden, 20 bin daha -çok sordum bunu Millî Eğitim Bakanlığına- rehberlik ve psikolojik olarak danışabilecekleri öğretmene ihtiyaç var ki branş olarak da rehberlik ve psikolojik danışmanlık dalından mezun çok fazla da çocuğumuz var ama maalesef bu kişiler tayin edilemiyor, kadro verilmiyor. Bir an önce olmasında fayda var, hatta büyük okullarda bir danışman değil, birkaç danışmana ihtiyaç var onların en azından çocuklarla daha yakından ilgilenebilmeleri için.

Yine, saygıdeğer hocalarıma -hani bu konuların uzmanı olarak- soru sormak istiyorum: Çocuk istismarından şüphelenildiği takdirde hukuki sorumluluklarınız nelerdir? Travmatik olaylara çocukların verdikleri tepkiler yaş gruplarına göre nasıl farklılık gösteriyor? En son yani posttravmatik bozukluğun belirtileri nelerdir? Yine, istismarın etkilerini hafifletmek için hangi tıbbi tedaviler uygulanıyor? Tıbbi olarak çocuk istismarını tespit edememe riskini nasıl azaltıyorsunuz? Çocuk istismarının duygusal ve psikolojik belirtileri nelerdir diyorum.

Şimdilik bu kadar, sağ olun.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Evet, teşekkür ediyoruz.

Buyurun efendim.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Sayın Başkanım, sevgili hocalarım; öncelikle ben bu sunumu kıymetli buluyorum, çok teşekkür ediyorum.

Hatay Milletvekiliyim, yanlış anlamadıysam, üç defa, aynı şekilde, araştırma komisyonuyla ilgili faaliyetlerde bulunduk fakat herhâlde, bir netice, istediğimiz anlamda bir şey çıkmadı gibi bir şey konuştuk. Umarım, bu Komisyon bir vesile olur ve bu stratejiyi ya da bu yol haritasını daha ileriye götürür.

Ben burada iki temel hususu, özellikle kadın ve çocuğu, ikisini birbirinden ayırmıyorum. Bu anlamda, ekonomik olarak refahın artırılması, iktisadi faaliyetler içerisinde sosyal güvenlik açısından ebeveynlerin, kadın ya da erkek hiç fark etmez, anne veya babanın çocuğun gelişimi, o biraz evvel sizlerin çok ciddi ve anlamlı bulduğumuz slaytlarda anlattığı gibi o mekanizmalara daha olumlu hayat bulabilmesi için sosyal güvenlik açısından çalışma hayatında bir kadının çocuklarına nasıl bakabilmesi durumuyla alakalı çalışmalara öncelik verilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Şiddet ve istismar olmadan, vuku bulmadan evvel -liyakatiyle ve gerçekten ihtiyaca cevap verecek şekilde- sosyal desteklerin ailelere, kendilerine ulaştırılması noktasında belki bir mesafe alınması için çalışmalar, mevzuat buna göre düzenlenebilir.

Bir başka husus: Evet, anlattığınız hikâyede, o örgüde belki bu Komisyon TCK madde 103'ün yeniden revize edilmesi konusunda bir öneride, bir telinde bulunabilir bazı tanımların yeniden revizyona tabi tutulmasıyla alakalı. Ben bunları önemsiyorum. Neden önemsiyorum? Beni ilgilendiren en önemli tarafı, 220 bin insanımızın konteyner kentte yaşadığı Hatay'da, bu işte, Türkiye'nin tamamında veya dünyanın birçok ülkesinde kadınların ve çocukların madde bağımlılığı, uyuşturucunun pençesinde, adli kolluğun bir uyuşturucu vakasında içeriye alıp, ifadesini alıp ertesi gün sabah o bireyin yeniden o konteyner kentlerde... Bakın, haneler demiyorum ya da mahalle demiyorum, ben daha somutlaştırıyorum, orada yaşam o yüzden çok zor, o kadın ve çocuklar için işte o yüzden zor çünkü adli olarak ifade verip geri gelmiş, yurttaş o çocukla beraber yüz yüze bakıyor. İşte pilot bölge alalım -Komisyon için çok güzel bir malzeme, kötü bir şey ama evet, hadi başlayalım o hâlde- 11 ilimizi etkileyen, depremin olduğu bölgelerdeki konteyner kentlerde yaşayan kadın ve çocuklar için bu Komisyon bir öneri getirir mi? Ne dersiniz, siz ne düşünüyorsunuz bu konuda? Çünkü inanılmaz derecede korku, şiddet, güvenlikçi telkinlere ihtiyaç var, iyileşmeye ihtiyaç var. O bakımdan, belki bu Komisyon bu anlamda önerileri getirebilir diye düşünüyorum ve bunu bekliyorum esasında; buna, bu amaca hizmet etmesini de öneriyorum ve teşekkür ediyorum. Çalışmaların anlamlı ve sağlıklı olmasını diliyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Biz teşekkür ediyoruz.

İbrahim Ethem Bey, buyurun.

İBRAHİM ETHEM TAŞ (Antalya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Komisyon çalışmalarımızın verimli geçmesi için öncelikle hocalarıma katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum.

Evrensel boyutta korunan çocuk hakları gündeminde Türkiye'mizin öncü pozisyonunda olması için bu çalışmaları çok kıymetli buluyorum. Tüm devlet kurumları ve STK'ler dâhil olmak üzere ortak çalışmalarla toplumsal farkındalığın artırılması için projeler oluşturulmasının faydalı olacağı kanaatindeyim.

Bir de Sayın Başkanım, ben bilinçlendirmeye çok önem veriyorum toplumun her kesiminde. Tabii, benden önce konuşan değerli milletvekili arkadaşlarıma da katkılarından dolayı hepsine teşekkür ediyorum. İlâveten, benim önemsedğim haklar hakkında bilgilendirme, çocuklara fiziksel ve duygusal güvenlik hakkı gibi hakları öğretilmeli. Yine, güvenli iletişim alanları, bunun da bu sorunun çözümüne çok ciddi katkı koyacağını düşünüyorum. Çocukların yaşadığı şiddeti bildirebileceği güvenli ortamlar ve mekanizmalar; örneğin, yine çocuk destek hatları, internet, sosyal medya... Yine, biraz önce değindiğimiz, okul öncesi, oradaki öğretmenler, yine rehberlik hocalarımız, psikologlar; bunlarla bu sorununun hızlı bir şekilde öğrenilebileceğini ve müdahale edilebileceğini düşünüyorum Sayın Başkanım. Toplumsal farkındalık eğitim kampanyalarıyla çocuğa şiddetin olumsuz etkileri konusunda farkındalık artırılabilir. Yine, medyanın etkili kullanımı; şu anda herkeste, her evde, her yerde zengin-fakir ayırt etmeden sosyal medya, telefon, bilgisayar ve tabletler mevcut. Dolayısıyla topluma şiddeti önlemenin yollarını gösteren, olumlu mesajlar içeren kampanyalar sunulabilir.

Bir de son olarak Sayın Başkanım, tabii ki Araştırma Komisyonumuzda çocuk istismarıyla ilgili, şiddetle alakalı çok ciddi yasalar geçti, son dönemde bunlarla ilgili merkezler kuruldu. Ama tabii ki caydırıcı yasalar, çocuğa yönelik şiddeti yasaklayan katı yasalar çıkarılmalı ve etkin bir şekilde uygulanmalı diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz.

Suat Bey, buyurun.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli hocalarıma çok teşekkür ederim; Betül Hocama, Nilüfer Hocama çok teşekkür ediyorum, çok yararlandım.

0-18 yaş grubunda Türkiye’de, istatistiklere göre, 22,5 milyon civarında küçük yurttaşımız var ve bunlar ülke nüfusunun yüzde 26,5’ini oluşturuyorlar; Avrupa’daki 27 ülkeden fazla, dolayısıyla başlı başına bir ülke. Ve maalesef, bizim bu çocuklarımızı korumak konusunda çok sıkıntımız var ki bütün partiler ortak olarak bu Komisyonu kurduk. Siz de söylediniz, bu Komisyon da defaatle kuruluyor, rapor yazıyor, sonra tekrar ihtiyaç duyuluyor. Narin’i koruyamadık. Narin’den sonra, Sıla bebekten sonra -ki hassasiyet de oluşmuştu- bebekleri koruyamadığımızı anladık, küçücük bebeklerin kâr amacıyla öldürüldüğünü öğrendik.

Çocuk anneler sorunumuz var, konuşmaya bile korkuyoruz, istatistiklerini bile tam olarak öğrenemediğimiz çocuk anneler sorunumuz var Türkiye’de. Dün ben isyan ettim, burada bir basın toplantısı yaptım.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - “Çocuk”la “anne”yi yan yana kullanmayalım.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Kullanmayalım, peki, nasıl yapalım? Çocukken anne olmuşlar.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Tamamen istismara uğramışlar.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - İşte, ne yapalım, evet yani sonuçta bakmak zorunda oldukları çocukları var. Uygun bir terminolojiyi hocalarımız söylerse sevinirim.

Dün bir MESEM öğrencimizin davası vardı. 17 yaşında bir çocuğumuz cumartesi günü çalışmaması gereken bir yerde 2’nci kattan düştü, öldü. O çocuğumuzun işinden sorumlu olan patron, başka bir yerde sigortalı iken iş yeri açıp 36.400 lirayla kurtardı, usta öğreticisi de 15.200 lirayla kurtardı. Yani bir çocuk öldü -yani benim çocuğumun başına gelse Allah göstermesin ne yapacağımı bilemiyorum- 17 yaşında bir ana kuzusu öldü, biri 15 bin lirayla, öbürü 36 bin lirayla kurtardı.

Toplumun genelinde de inanılmaz bir şiddet meselesi var, ben de vekilime katılıyorum, medya da bunda çok etkili yani sürekli “Kurtlar Vadisi” şeklinde dolaşan bir medya ortamı da var. Dolayısıyla, ülkemizde çocuklar büyük bir tehdit altında.

Ben sizden şunu duydum: “Bir strateji ve eylem planı konusunda, yasal çerçeve konusunda, sosyoekonomik ve sosyokültürel faktörler meselesi üzerinden, kurumsal ve mesleki eksiklikler üzerinden, eğitime dair konular, veri eksikliği ve raporlama üzerinden çok sayıda eksiklik var, yapılması gereken iş var; yapılan olumlu işler de var ama çok daha fazla yol var gidilmesi gereken.” diye duydum.

Şimdi, burada, tabii, 3 Kasım 2016’da bir rapor hazırlamış, muhtemelen o rapordan bahsediyorsunuz. Ben rapora baktım, arkadaşlarımla da çalıştık, bayağı iyi bir rapor yani gerçekten. Ben bizden önceki milletvekillerine teşekkür ederim. Onun da adı benzer, bir farkı var sadece: Başta Cinsel İstismar Olmak Üzere Çocuklara Yönelik Her Türlü İstismar Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu. İktidarıyla muhalefetiyle oturmuşuz, çalışmışız, dört başı mamur bir rapor hazırlanmış ama sonuç itibarıyla o günden bugüne iyiye gittiğimizi düşünmüyorum, bu benim düşüncem. Burada uzun siyasi tahliller yapmak da mümkün, bunun bir yararı olduğunu da düşünmüyorum. Örneğin, yani bana göre ülkede kaynak var ama o kaynakları nereye tahsis ettiğinizle ilgili. Bana göre, uzman var -ben masanın öbür tarafında da çok oturmuş birisiyim, sivil toplum kökenli birisiyim, psikologum vesaire- birikim de var. Bizim meselemizin bunu nasıl hayata geçireceğimiz konusunda olması gerekiyor.

Bir: “Strateji ve eylem planı yok.” dediniz Hocam, bununla ilgili ne tavsiye edersiniz, nasıl başlamak lazım?

İki: Bir fark yaratmamız lazım yani ben milletvekillerinin hangi partiden olursa olsun burada iyi niyetle hizmet ettiklerini görüyorum. Bazen hiç anlaşıyoruz, bağırıp çağırıyoruz ama iyi niyetle bir şey yapmaya çalışan insanlar fakat yetmiyor. Farkı nasıl yaratırız? Mesela, çocuklara yönelik yepyeni bir yasa mı? Mesela, ÇİM’ler için olumlu şeyler söylüyoruz. Bir, kapsayıcı değil yeterince; iki, sadece Sağlık Bakanlığıyla ilgili bir konu. Hâlbuki Türkiye’de çocuk hizmetlerinin önemli bir kısmı, hatta önlemeyle ilgili işler Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla ilgili. Üstelik ÇİM’ler daha çok cinsel istismarla ilgili bir konu, oysaki istismarın -siz de anlattınız, biz de daha çok öğrendik, bilgilerimizi tazeledik- çok farklı boyutları var. Dolayısıyla daha kapsayıcı bir kurumsal öneri var mıdır, düşünce var mıdır, yapılabilecek bir şey var mıdır ya da tartışılması gereken bir yol var mıdır, onu sormak isterim. Çünkü ben meseleyi bir stratejik eylem planının olmamasına, yasal çerçevenin, kurumsal yapının ve personel başta olmak üzere kapasite eksikliğine ve arkadan da önleme, koruma, güçlendirme alanındaki politikaların eksikliğine yoruyorum. Buralarda uzmanlar olarak -ben bazen kendimi öyle buluyorum, yıllarca o tarafta konuşup

sonra buraya gelince- nereden başlasak, nasıl yapsak? Çünkü buradaki iktidar partisi milletvekillerinin de muhalefet milletvekillerinin de bu Komisyondan sonuç almak niyetimiz var. Bize uzmanlar olarak ne söylersiniz diye sormak isterim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Evet, öncelikle hocalarımıza teşekkür ediyoruz, güzel sunumları için teşekkür ediyoruz.

Biz Komisyonu ilk oluşturduğumuzda, Değerli Başkanımızın da vurguladığı gibi, onlar da tıpkı hocamız gibi çeşitli komisyonlarda bulunmuşlar. Sonuçta sizin de biraz önce söylediğiniz gibi, bu Komisyon sonlandığında hakikaten bununla ilgili yasalara destek verecek yeni maddeler bulabilirsek biz başarılı olmuş olacağız yani raporlamalar elbette kıymetlidir, elbette değerlidir ama savcının eline o madde, kanun gitmediği sürece bu işlerin çözülmeyeceği belli, ortada.

Tabii, benim burada birkaç konuda dikkatimi çeken şeyler var. Elbette ekonomik sebepler önemlidir; hakikaten çocukların gelişiminde, büyümesinde, etrafında olan zenginlikleri gördüğünde, psikolojisi anlamında önemlidir, başka unsurlar da önemlidir ama benim en çok dikkat ettiğim şey burada ahlaki değerlerin de konuşulması gerektiğidir. Bu raporların içerisinde ekonomik değerlerden daha kıymetli olduğuna inandığım ahlaki konuların özellikle işlenmesi gerekiyor.

Bence olay ailede bitiyor. Aile bu işe sahip çıkacak, aile bunu, çocuğunu kıymetlendirecek ve Allah muhafaza, bu sapıklıklardan... Biraz önce bahsettiğiniz şeyler Hocam, gerçekten ben ilk defa karşılaştım.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - En çok da ailede oluyor, en kötüsü de o zaten.

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Vakaların çoğu aile içinde oluyor.

ADEM ÇALKIN (Kars) - Ailede oluyor. Evet, işte ahlaki değerlerimize sahip çıkarsak inşallah bunların da çözüleceğine inanıyorum ama devletin, devletin elinin de bu yapının, bu ailenin içerisindeki çocukları da kadınları da artık koruması gerekli, herkesi koruyabilecek güçte olması gerektiğine hepimiz inanıyoruz ve bunun da uygulanması gerektiğini düşünüyoruz. Ben, bu açıdan, bunun da altını çizmek istedim.

Bu Komisyon değerli bir Komisyon; bu Komisyonda bizim de istismar etmeden, bizim de bu Komisyonu istismar etmeden, hakikaten siyaseti de bir malzeme konusu yapmadan, gerçekleriyle ortaya koyup bu konuda, Başkanımızın da dediği gibi, bittiğinde, nihayetlendiğinde bir faydamızın olacağı yeni maddelerin eklenmesini diliyorum ve çalışmalarınızdan dolayı da sizlere teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz, Genel Kurula gitmem gerekiyor.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Tabii ki.

Sibel Hanım, buyurun.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Siz Komisyon üyesi miydiniz Semra Hanım?

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Evet.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Önce o konuşsun.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Öyle mi? Peki, tamam.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Yok, konuşun.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - O zaman, buyurun Tuba Hanım.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Teşekkür ederim.

Hocalarıma da teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Sibel Hanım'ı çok beklettim diye düşünmüştüm.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Buyurun.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Çocuklarla ilgili yapılan her çalışmanın olumlu manada kıymetli olduğunu düşünüyorum.

Ben şuradan başlamak istiyorum: Hani sağlık ocaklarında sağlıkla ilgili, çocuğun fiziksel sağlığıyla ilgili belirli şeyler belki de anne karnından itibaren başlıyor ama biz, maalesef, bu psikolojisi konusunda yahut da bu istismar vesaire konularında bir adım atmış değiliz anladığım kadarıyla. Yani bu konuda neler yapılabilir? Yani ilk adım çok önemli, hep bahsettiklerimiz, hep bu konuştuklarımız ihmalen, istismardan sonra olan ayakları. Hani öncesinde önlemeye yönelik olanlar çok genelgeçer geldi bana, araştırma boyutunda da çok genelgeçer geldi. Spesifik bunların uygulamaları var mı, bunu merak ediyorum. Ben bilmiyorum, aramızdan aklına gelenler oldu mu ama beni en çok düşündüren konu; bu Covid döneminde, eve kapandığımızda aklıma çocuklar geldi. Yani dedim ki en azından birilerine ulaşma imkânları olduğunda belki birileri yakalayacaktı bu durumu ama “Eve kapanma döneminde acaba kimlerin başına ne geliyor?” düşüncesi aklımdan geçti. Hiç bu yönde bir araştırma yapıldı mı? Bu da bence o olayı ayrıntılı bir şekilde ortaya koyacak, en azından neye ulaşabiliyoruz... Çünkü bir çocuğu ailesinden kim koruyabilir? Aslında ana soru bu. Annesinden, babasından kim koruyabilir? Yani bizim bunu ortaya koymamız lazım. Yani burada sadece ahlaki değerler, din, vesaire değil yani bunların hiçbirinin burada ön planda olmadığını hep gördük; yaşanan vakalarda vesairede. Yani belki de biz buna yönelik çok fazla çalışma yaptık gerek genel merkezimizde olsun gerek akademi çalışmalarında ama gelip kaldığımız nokta, bu konuyla ilgili spesifik sorumluluk alanı olabilecek kurumların varlığının olmaması. Yani pek çok ülkeden bahsedildi; mesela, çocuk bakanlığı olan ülkelerden bahsedildi. Söylediğiniz rakam çok büyük yani ülke nüfusunun dörtte

1'inden fazla. Hani kadına yönelik ilk Bakanlığın çıkması vesaire kadına endekslenmişti, sonrasında Bakanlık aile kapsamında oldu ama çocukla ilgili ben bu konuda çok geri kaldığımızı düşünüyorum, ihmal edildiğini düşünüyorum. Belki de bu Araştırma Komisyonuyla bunun farklı bir noktaya evrilmesini sağlamak bizim başlıca vazifemiz. Ben hepimizi görüyorum, hani “çocuk” deyince hepimizin kalbi farklı atıyor. Yani bunlar siyaset ötesi şeyler; kadın, çocuk, deprem bölgesi... Yani bunda yapılabilecek olumlu ne varsa ben buradan inşallah çıkar diye ümit ediyorum. Bu yönde çabalarımızın olması için sizlerin de ayrıca bu başlık altında çalışmanız çok kıymetli. Yani özellikle ilk nerede tespit edilebilir? Yani bunun bizim için önemli olduğunu düşünüyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Evet, teşekkür ediyoruz.

Buyurun efendim.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben de vekilime katılıyorum ve bu Komisyonun çok başka şeylere vesile olmasını diliyorum, olacağını da ümit ediyorum. Bugün bize sunum yapan 2 değerli hocamıza da ayrıca çok teşekkür ediyorum. Bildiğimiz konuların çok daha detaylarını, çok daha farklı yönlerini bize gösterdiniz.

Sayın Başkanım, ben farklı bir şey söyleyeceğim. Biz geçen hafta size Cumhuriyet Halk Partisi olarak bir liste gönderdik; bu listede uzmanlarımızın, kamu kurumlarımızın, uluslararası kuruluşların, birliklerin, üniversitelerin, vakıfların ve merkezlerin olduğu. Bir yol haritası nasıl çizeceğiz, bir programlamanız var mıdır; bunları öğrenmek istiyorum. Çünkü kıymetli hocalarım gibi birçok alanda teknik bilgiler alacağız ve bizim taleplerimizde kamu kurumlarımız, Bakanlıklarımız var. Bu olaylarla ilgili ilgilenmesi gereken Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı; işte tam da demin söylediğiniz şeyin üzerinde bu kadar çok kapsamlı Bakanlıkların olduğu ama konunun çok özel olduğu ve kendine münhasır bir bakanlığının olmadığı, muhatabının olmadığı bir konu üzerinde çalışıyoruz.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Sahipsiz kaldı.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Evet, katılıyorum.

Bununla birlikte -Emniyet Genel Müdürlüğünden, çocuk izleme merkezlerinden- hatta bana kalırsa bu Komisyonun çok yakın zamanda, 26 Aralık olarak gözüken hem Narin'in hem Sıla bebeğin davalarına katılıp oradaki gerçekleri görme noktasında müdahil olması gerektiği kanaatindeyim. O yüzden, bundan sonraki yol haritamızın nasıl olacağını, bir program çerçevesinde nasıl hareket edeceğimizi yine Komisyon olarak kararlaştırsak bence hepimiz için çok daha iyi olur. Programlarımızı ona göre ayarlama şansımız olabilir, şehir dışına çıkma durumumuz varsa ona göre planlarız veya bundan sonra, önce kamu kuruluşlarıyla mı yoksa yine uzmanlarla mı devam edeceğiz, bu haritayı da öğrenebilirsek çok sevinirim Sayın Başkanım.

Tekrar, çok değerli hocalarıma çok çok teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Buyurun.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, çok Kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli hocalarım; ben de hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Bu Komisyon, çok önemli bir Komisyon. Çocuğu konuştuğumuzu zannetmeyelim, aslında ülkemizin geleceğini konuşuyoruz. Dolayısıyla kıskandığım bir Komisyon, umarım çok başarılı sonuçlar doğurursunuz.

Başkanım, bu, bir kere, çok paydaşlı bir problem ve çözümü de çok paydaşlı bir çözümü gerektiren bir problem. Hocalarıma katılmadığım tek konu var: Hocam dedi ki “Bu politikaüstü bir şey.” Aslında politik, tercihler politiktir ama burada elbette ki politikaüstü. Lütfen, söylediğim hiçbir şeyi de... Çünkü çocuk ve kadın her şeyin üstünde geliyor, mesleki anlamda da bunca zamandır onun için, bir avukat olduğumuz için hak temelli hizmet veriyoruz. Dolayısıyla bu politik bir tercih. Niye bunu söylüyorum? Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok. Burada hepimiz aslında problemin nereden kaynaklandığını biliyoruz. Çözümleri de o kadar güzel özetlediniz ki aslında çözümlerin neler olduğunu -ben şimdi düşünüyorum, buradan gittiğimde hocalarım Komisyon'a ne söyledi diye baktığımda, Suat Başkanım çok güzel özetledi- onları söylediniz. Yani Amerika'yı bu Komisyon yeniden keşfetmeyecek ama bu Komisyon şunu yapabilir diye düşünüyorum, o yüzden çok önemsiyorum: Bir kere, şu gerçeği görelim: Çalıştığımız alan hepimizin... Anayasa'ya bakarsanız toplumun temelini aile oluşturur. Kiminin “kutsal aile” dediği, bizim gibi hak temelli olanların bu “kutsallık” kelimesini kullanmaması gerektiğini söylediğim bir alan içerisinde şimdi doğruluyoruz, dolayısıyla çok zor bir alan. Korunması gereken kim? Çocuk. Kimden koruyacaksınız? En sevdiğinden, en çok zede aldığı yerden; çok zor iş. Dolayısıyla bu Komisyon bence ne yapabilir? Yasa değişebilir ama yasanın değişmesinin... Bizim yasalarımız öyle hafif cezaları falan ihtiva etmiyor, uygulama problemimiz var, son yıllarda cezalar çok artırıldı. Cezalar zaman zaman çok artırıldığında, tam tersi, mahkemeleri de cezasızlığa yönlendiren bir sonuç doğurur; çok dikkatli olmamız gerekir. Dolayısıyla cezalar, tamam, yeniden yasa yapabiliriz ama uygulama problemimizin olduğunu zannedersem hepimiz kabul ederiz. Bakış açısı fakat bu bakış açısını da elbette iktidardan da maalesef... Yani bunları lütfen siyaseten konuştuğumu düşünmeyin. Siyasetin, iktidarın kullandığı dilin mahkemelere ve diğer kurumlara direkt yansıdığını özellikle çocuk ve kadın konusunda görüyoruz. İşte, dil değiştiği zaman ya da iktidarın başlangıcında yapılan işlemlerle ne kadar yol alındığını ama bu geri dönüşüm gibi gösterilen birtakım söylemlerden sonra da karakollarda, mahkemelerde nasıl yine olumsuzluğa gidildiğini mesleki olarak görüyoruz; o anlamda konuşuyorum.

Sayın Başkanım, istatistiki bilgilere ulaşamıyor kimse, dolayısıyla bu Komisyonun belki de bütün bakanlıklara yapacağı en önemli tavsiye, sonuç, çıktı, zorlama -ne dersenez deyin- bu olmalı. Her şey istatistik. Her şey istatistikse -ki bilimsel veriler ona dayanıyor- o zaman biz bunu sağlamakta niye zorlanıyoruz, buna dikkat edelim.

Şimdi, buradan çıkaracağımız şey, “Eylem planımız yok.” dedi; bu eylem planının yapılması gerekiyor ama en önemli şey, Sayın Başkanım, bütçe, tam da bugünlerde bunu görüşüyoruz. Baktık, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesi, Sağlık Bakanlığı -hani, bizim konumuzla ilgili- Milli Eğitim Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, en önemlisi, bütçeleri; bütçelere baktığımız zaman bu problemi çözecek yeterli bütçenin ayrılmadığını görüyoruz. Bir şeyde bütçe yoksa konuştuklarımızın... İstedığınız kadar eylem planı yapın -hocalar çok iyi biliyor- eğer biz meslekte deneyimli ve gerekli eğitimi almış meslek elemanlarını yetiştiremezsek, eğer bir okulda bir hoca bir çocuğun istismara uğrayıp uğramadığını gözlemleyemiyorsa ya da kendisine bir şekilde aktarım olduğunda bunu önemsemiyorsa, iletemiyorsa bunların bir anlamı yok.

O yüzden, ben bütçelemenin altını çiziyorum Sayın Başkanım. Lütfen, eğer bunu yapabilirsiniz yani bütçe, her bakanlığın makul, akılcı ve bu problemi çözecek... Çünkü hocalarım çok net söyledi. Yani bakıyoruz, problemin kaynağında ne var, artırın nedir? İşsizlik, yoksulluk. İşsizliğin ve yoksulluğun arttığı bir Türkiye veya dünya genelinde de bunu yapabilmemiz için bütçe çok önemli. O yüzden, bütçelemenin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

İzin verirseniz hocalarıma bir sorup sizi burada çok fazla meşgul etmek istemiyorum. Şimdi, Sayın Başkanım, çok önem verdiğim bir şey var; biliyorsunuz, 5 çocuğumuz yanarak öldü bir evde. Şimdi, bunun üzerinden siyasi bir söylem değil... Türkiye çok büyük bir ülke. Rakamları söyledi Suat Başkanım. Çocuklarımız fazla, yoksulumuz fazla, işsizimiz fazla ama saptanmış bir ev var. Saptanamayabilir, bazen saptayamıyorsunuz, herkese ulaşamıyorsunuz ama problemli bir hane saptanmış ve oraya “18 kere gidilmiş.” deniyor. Yani şimdi, burada eksiklikler ne mesela Hocam, nereden kaynaklanmış, niye gerekli... O dediğiniz, önleme... Biz bunun bu önleme tedbirini alıp... Olduktan sonra ceza koy, bilmem ne, anneyi çağır, ifadesini al, ondan sonra da beraatle sonlanacak bir yargı süreci; biliyoruz bunları. Önlemek için işte, önümüzde aslında çok güzel bir örnek var. Bu örneği biz irdelemeliyiz ve burada nelerin yanlış yapıldığından doğruyu bulmak için yani çözüm üretmek için orayı çok iyi irdelemeliyiz. Mesela neler yapılabilir di de yapılmadı? Şunu diyemeyiz: Annenin tercihi buydu. “İntihar ederim.” demiş. Çocuğun üstün yararı neyse devlet orada olacak. Tam da sizin dediğiniz, hani; devlet, ailenin üzerinde olacak. Şimdi, bunu Bakana da sorduğumuzda, yine, işte “çocuğun üstün yararı” gibi Aile ve Sosyal Hizmet... Böyle bir şey olamaz. Olamayacağını biz hukukçular da biliyoruz, sizler de biliyorsunuz. Şimdi, bu 5 çocuğumuzu kurtaramamanın -5 de demeyeyim- anneyi de babayı da kurtaramamamızın nedeni sizce ne? Acaba bundan güzel bir sonuç çıkarabilir miyiz belki bu Komisyon aracılığıyla?

Ben söz verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Gerçekten çok önemli bir Komisyonsunuz. Başarılar diliyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz, sağ olun efendim.

Buyurun Yıldız Hanım.

YILDIZ KONAL SÜSLÜ (İstanbul) - Başkanım, teşekkür ederim.

Ben de bir teşekkür, bir de katkıda bulunmak istiyorum, bir bilgi vermek istiyorum. Hocalarımıza teşekkür ederim.

Aslında burada en kıymetli şey... Aramızda zaten meslektaşların olmasının da ayrıca bir motivasyonu var açıkçası. Sibel Hanım çok güzel bir cümle kullandı, dedi ki: “Tercihler politiktir.” Bu Komisyonunda en kıymetli şeylerden biri, herkesin, çocukların mahremiyetine, sınırlara ve “Her beden özeldir.”e inanmış olması. Neden? Çünkü örneğin Almanya’da bugün 0-2 yaşta “Mother and Kids” adı altında çocuklar çıplak bir şekilde birbirleriyle oyun oynayarak birbirlerini ellesinler, keşfetsinler gibi bir politik tercih var. Ama bizim Komisyonumuzun totalde ne olursa olsun aslında biz de pedagojide... Hocalarım da çok iyi bilir, Banu Anlar’ın öğrencilerinden de -benim Hacettepe hocalarımdan biri- ondan da bir şeyler öğrendik ve şunu öğrendik: Bir çocuğun bedeninin özel olması ve o bedeninin özel sınırlarına ebeveynin kültürel kodlarından dolayı özel bölgesini sıkıştırarak sevmesinin, çocuğuna “aşkım” demesinin ya da dudağından öpmesinin de aslında bir ebeveynlik sınırında had ihlali olduğuyla ilgili çerçevelerin belirlenmesinin çok kıymetli olduğunu ve bu Komisyondaki herkes bunu böyle görüyor.

Burada, tabii ki biz gönüllü olarak, aslında, evet, her okulda bir PDR’ci olmalı mı... Ben çok yetersiz görenlerden biriyim çünkü o kadar çocuğun duygusuna inmek çok kolay değil. İki kişi de atasınız bence 300-500 çocuğa... Ama onun yerine, bir bilgi vermek istiyorum, ayrıntılarını da bilahare isteyenlerle paylaşabilirim. Bir vakfımız var, tamamen sivil bir vakıf, HEGEM Vakfı, Şiddetle Mücadele Vakfı. Ben de gönüllü olarak, sosyal ara bulucu olarak katıldığım çalışmalarında şöyle, gönüllü bir çalışma başladı, sonra Cumhurbaşkanlığının Dokuzuncu Kalkınma Planı’na girdi, şimdi bazı bakanlıklarla protokol konusunda ben de açıkçası belli baskıları yapıyorum. Ne yapıyor bu? Diyor ki: Her okula bir PDR’ci yetmez; 27 tane üniversitemizle protokol kurarak gelin, hep beraber şiddeti önlemede ve bu farkındalıkta buradaki öğretmenleri birer mentör yapalım. Yani çocuk, rehberliğe gidene kadar, sınıf öğretmeni, bütün öğretmenler ücretsiz bir şekilde bu eğitimi alsın ve önce sınıfta bir şey fark edilsin. Çünkü biz de çok iyi biliyoruz ki -burada hocalarımın takdiriyle- aslında üç taraf var yani, istismar eden, istismara uğrayan ve buna şahitlik eden bir kitle de var. O yüzden ne olmalı? Aslında ta PDR’ciye gidinceye kadar orada heder edilmiş, hiç görülmemiş bir sürü vakalar da var. O yüzden, her öğretmen, polis teşkilatında her polis, Diyanetten -her alanda tutun- kamudaki tüm personele kadar herkes bu konuda bir eğitim, farkındalık alırsa olumlu sonuçlar alınır gibi bir çalışma başladı ve eş zamanlı bir şekilde ilerliyor. Umarım, ileride belki bu Komisyon bunun, gönüllü üniversitelerin ya da gönüllü akademisyenlerin ötesinde belki bir kanuna bağlanmasıyla, zorunlu hâle gelmesiyle... Nasıl işte, bir PDR’ciden ya da eğitimciden eğitim formasyonunda bu çalışmalarını ekliyorsak... Ki şunu da sormak lazım: Kaç PDR mezunumuz gerçekten ihmal ve istismarda yetkinlik sağlayabiliyor? Yönlendiriyor sadece. Terapi ve tedavi ayağında ne kadar etkin olabiliyor, bunlar önemli. O yüzden de bu konuda ben hem açıkçası ortak bakıştan dolayı teşekkür etmek istedim hem de bununla ilgili başlayan bir saha çalışmasının aslında daha kurtarıcı olacağını düşünüyorum ve sonrasında bu Komisyonun da katkılarıyla bunun artık bir gönüllü hareketten öte, bir zorunlu çalışmaya dönüp önce kamu kurumundaki tüm personelin, bundan sonra dâhil olacakların da bu yeterlilikte olmasının bir zorunluluğuna vesile olabilirsek belki çok daha toparlayıcı olabilir diyorum.

Hepinize de katkılarınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun Nazım Hocam.

NAZIM ELMAS (Giresun) - Çok teşekkür ederim.

Öncelikle, sunumlarını yapan değerli hocalarımıza bu güzel bilgiler için çok çok teşekkür ediyoruz. Güzel bir araştırma konusu, epey emek verilmiş, o bakımdan, teşekkürlerimizi arz ederim.

Milletvekili arkadaşlarımızın konuyla ilgili söyledikleri benim de söyleyeceklerimin bir kısmıydı, onlara katılıyorum. Tabii, hayat değişiyor, sosyal hayat değişiyor, insanların yirmi sene önceki, otuz sene önceki hayata bakışları ile bugünkü hayata bakışları arasında elbette ki fark var. Bugün insan hayatını etkileyen çok daha farklı yeni faktörler devreye giriyor, “dijital alan” dediğimiz bir alan da söz konusu. Ben Dijital Mecralarda da aynı zamanda Başkan Vekiliyim, değerli hocalarımıza onunla ilgili, dijital alanla ilgili bir teknik soruyu da burada sormak istiyorum izinleriyle.

Şimdi, bütün bu noktalardan baktığımızda her günün yeni yeni problemleri ortaya çıkıyor. Bizim belki toplum olarak eğitim alanında kendimizi biraz daha güncellememiz ve hızla güncellememiz gerektiği anlaşıyor.

Şimdi, 97’yi aşkın eğitim fakültesi var Türkiye’de, 1 milyon 200 bin öğretmen var sahada çalışan; o zaman, eğer bu 20 tane madde ki değerli hocamın bahsettiği 5237 sayılı Kanun’daki 20 ayrı madde -başlık hâline getirmişler; alt alta sıraladığımda 20 tane madde var- bugün problemlerin çözümüne bir yerinden katkı yapmıyor ve hâlâ biz yeni maddeler -elbette ki gerekecek- koymak veya bunları biraz daha zorlaştırmak gibi bir alana doğru kendimizi yönlendiriyorsak o zaman başka bir alanda da çözüm aramamız gerekir diye düşünüyorum.

Biz her okula elbette ki psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenini vermeyebiliriz ama her okulda bizim öğretmenlerimiz var; bu demektir ki şu anda Millî Eğitim Bakanlığının müfredatının da bu manada belki Komisyonumuzun teklifleriyle zenginleştirilmesi, yenilenmesi, bu konudaki taleplerin müfredata yerleştirilmesi noktasında bir ihtiyaç hasıl oluyor ve müfredatın güncellenmesi veya eğitim fakültesindeki öğretim elemanlarının oradaki müfredata yetiyecek öğretmen adayları üzerinden yeniden bir ekleme yapmaları gerekiyor. Bu noktalar üzerinde de durmamızda fayda var.

Aslında şu ortaya çıkıyor ki problemler olmuş, tespitler yapılmış, teşhisler yapılmış ama bizim bunun sebepleri üzerinde durarak işi kökten halletmenin çözümüne de bir yerde yönelmemizde fayda var. Bir yerde Millî Eğitim Bakanlığı var, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı var, çocukların istismarıyla alakalı tedbirleri alması gereken veya onların yaptığı çalışmalarla bu şikâyetleri en aza indireceğimiz kurumlarımız var; öyleyse, belki yeni bir bakanlık kurmak, yeni bir kurum oluşturmak ve yeni bir bütçe oluşturmak yerine ki Millî Eğitim Bakanlığının bütçesi oldukça fazla, öyleyse bizim “Millî Eğitim Bakanlığının yaptığı eğitim faaliyetlerine günümüzün ihtiyaçlarına göre şunların, şunların, şunların da eklenmesi gerekir.” gibi bir Komisyon kararını alabilmemiz lazım. Aynı şekilde, 1 milyon 200 bin öğretmenin her biri öğretmenliğe hazırlanırken çocuk psikolojisini alıyorlar, insan psikolojisini alıyorlar, başka ne eksik var, onu da ekleyerek bu alandaki belki güncellenmesi gereken tarafları da güncellemek üzere bir çalışmayı yapmamızda fayda var yani Komisyon belki biraz da bu noktalara odaklanırsa iyi olur gibi geliyor.

Değerli hocalarıma sorum şuydu: Özellikle sosyal medya çocuğun duygusal istismarıyla alakalı bir problem teşkil ediyor mu; ediyorsa, sosyal medyayla alakalı dünyanın değişik ülkelerinde birtakım kısıtlamalar var, çocuk ve sosyal medya kısıtlamaları ve bizim ülkemizdeki sosyal medya ve çocuk kısıtlamasına ki bunun için belki şu anda yeterli araştırma yapılmamıştır ama bir yaş sınırlaması getirmek nasıl olur, hangi yaşlar uygun olur?

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun ve katkı yaptığınız için de ayrıca tekrar teşekkürler.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Ben teşekkür ederim.

Buyurun.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Evet, ben de bir iki cümle eklemek istiyorum.

Öncelikle, hocalarımıza çok teşekkür ederim; Başkanımıza ve buradaki değerli milletvekili arkadaşlarıma çok önemli katkılarda bulundular, önemli tespitler söylediler, hepsi çok kıymetli ve çok değerliydi.

Çocuk söz konusu olduğu zaman akan suların durduğunu biliyoruz. Bu anlamda da bu toplantının, bu Komisyonun çocuklarımız için önemli sonuçlara ve çıktılarına vesile olacağına inanıyorum.

Ben de Çocuk Hakları Alt Komisyonu Başkanı olarak, dün bir toplantı yaptık, Beritan Hanım da Musa Bey de Komisyonumuzun üyeleri, önemli bir çalışma yapıyoruz. Nazım Bey ona değindi, dijital mecralarda çocukları bekleyen tehditler ve riskler; işte, orada da istismar var, şiddet var, her türlü kötülük var, terör örgütleri var, LGBTİ var vesaire, orası da bir karanlık dehşet gibi gerçekten büyük bir risk altında. Hani aileyi konuşurken, aile çocuğunu yanında tutarken, “Benim evimde, yanımda.” derken bu risk göstermeyen anne-baba, ebeveyn tutumlarının yanında normal bir ailenin içinde bile çocukların başka dış etkenlerle bu dijital ortamlarda çok büyük tehditler altında kaldığını dün ve ondan önce akademisyenlerimizle yaptığımız toplantılarda bunu bir kez daha gördük, bilimsel olarak da fark ettik. Bu kısım çok önemli, belki bu kısma da değinmek gerekiyor.

Sibel Hanım’ın bahsettiği şeye, evet, ben de katılıyorum. Suça ağır cezalar verildiği zaman tam tersi bir sonuç verdiğiyle ilgili bir küçük örneği paylaşmak istiyorum. 2018’de yine böyle bir vaka üzerinden Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda 5-6 bakanlıktan oluşan bir komisyon kurulmuştu -Cengiz Başkanımız bunu bilir- çocuklarla ilgili, bu çocuk istismarı ve tecavüzüyle ilgili ne yapılabilir diye. O çalışmanın sonucunda bir kanun tasarısı gelmişti, o dönem ben Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanı olarak Komisyonumuzdan da geçirmiştım. Notlarıma baktım, orada gerçekten çok ağır bir ceza vardı. Orada tartıştığımız konu şuydu: Bu kadar ağır bir ceza verildiği zaman hâkimler... Biliyorsunuz, çocuk istismarında ve tecavüzünde delillendirmek, şahit bulmak çok çok zor, hele aradan zaman geçtiği için. Hâkim iki karar arasında tek kararda zorlanacak yani kendi vicdanıyla kalacak, genelde beraat kararı verecek çünkü tam bir kanıt ortaya konulamadığında ya da bu suçu işleyenin suçunu ortadan kaldırmak için çocukları öldürmeye, daha ağır işkence tarzı sonuçların olabileceği

tartışılmıştı. Hemen seçim arifesindeydik, kadük kalan bir yasa tasarısıydı. Pedofili olanlar tespit edildiğinde cinsel isteği azaltan kimyasal bir uygulama tekliflerin arasındaydı vesaire vesaire; notlarıma baktım, çok uzun, vaktinizi almak istemiyorum. Sibel Hanım'ı bu konuda desteklemek adına söyledim.

Bir de bu verileri paylaşmayla ilgili bir vekil arkadaşımız söyledi. Yine, Komisyon Başkanlığım döneminde, ilk dönem KEFEK'te, geçen dönem Çocuk Hakları Alt Komisyon Başkanlığım ve bu dönemde yurt dışında yaptığımız tüm temaslarımızda bakanlarla, bakan yardımcılıyla, meclis başkanlarıyla, komisyon başkanlarıyla, muadil ekiplerle konuştuğumuzda ben de veri istiyorum yani "Sizin ülkenizde ne kadar çocuk istismarı var ya da ne kadar koruma altında çocuğunuz var?" O kadar şey olsa... Bir tek veri bile alamıyoruz. Biz devlet ilkesi olarak bu... Bütün Almanya da dâhil Fransa, İngiltere, Amerika... Biz bu verileri tabii alıp geliyoruz. Nasıl? Sivil toplum örgütlerinin yaptığı çalışmalar, büyükelçilerimizin elinde olan bilgilerle dönüyoruz. Böyle bir tutum, devlet yönetimindeki ilgili bakanlıklarda ben müşahede ettim, sizlerle de paylaşmak istedim belki böyle bir tutum içinde olunabilir diye.

Bir de çocuk istismarı olsun, kadına yönelik şiddet olsun, toplumsal meselelerde kullanılan dilin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yine bunun siyasetüstü bir konu olmasının altını çizmemiz, Sibel Hanım, Sayın Vekilim, kullandığımız dil, siyasi kimliğimiz, ideolojimiz, aklınıza gelen her şeyden daha farklı konuyu ele almak adına "siyasetüstü" derken ben onu anlıyorum, öyle bir yaklaşımla ele almamız gerektiğini düşünüyorum. Burada da bu düşünce, bu inanç var, bu tutum var, onun da farkındayım.

Dile gelince, ikincil travmalar, maalesef, kullanılan dillerde çocuklarımız adına ikincil travmalar, yeni yaralar açıldığını da görüyoruz. Medyanın bu konuda haberleştirme dili başta olmak üzere -dizileri, reklamları falan hiç söylemiyorum bile- oradaki yeni yeni hani vakaların olmasına bile ya da ikincil travmaların yanında yeni vakaların oluşmasına bile zemin açtığını biliyoruz. Yıllardır bu konuları çalışan sivil toplum örgütünden gelmiş bir kardeşiniz olarak bunları hep gördük, sizler de zaten -sizin alanınız- bunları biliyorsunuz. Bu anlamda da kullanılan dilin çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Ben tekrar toplantımızın hayırlara vesile olmasını, çocuklarımız için en doğru, en güzel kararların verileceğine inandığımı buradan ifade etmek istiyorum.

Çok teşekkür ederim, kısa tutmaya çalıştım mümkün olduğunca.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Beritan Hanım'a tekrar söz veriyoruz.

Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tamamdır.

Çok kısa tutacağım, çok uzatmayacağım, birkaç konu kaldı, değinmek istedim.

Şimdi "Çocuğu aileden kim korur?" dediniz, böyle bir tartışma yürüttük. "Çocuğu aileden, çocuğu toplumdan kim korur?" sorusuna ben tam da bu koruma açısıyla ilgili yani çocuğu korunacak bir şey olarak görme meselesiyle ilgili bir şey söylüyorum. Çocuğu aileden çocuğun kendisi koruyabilir, çocuk bu güce sahiptir, çocuk her canlı gibi hayatta...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Sekiz aylık bebek de mi sahiptir?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bir tamamlamama müsaade edin lütfen.

Şöyle...

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Ben size sormadım da hocalarıma sordum.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tamam, ben genel olarak kendi yaklaşımımı söylemek istiyorum çocuğa yönelik.

Tıpkı "Çocuk Susar, Sen Susma" sloganında olduğu gibi hatalı bir yaklaşım olduğunu söylüyorum çünkü çocuk da susmaz, çocuk yaşadıklarını eğer anlatabilecek yaştaysa bunu zaten dile getirir, aile de yapsa bunu bir şekilde dile getirir, o dile getirmezse bedeni dile getirir ya da davranışları dile getirir. Dolayısıyla çocuğu da aileden koruyacak bir aktör olarak çocuğu görmemiz gerekir. Eğer çocuğu bir aktör, bir özne olarak görebilsek çocuğu desteklediğimizde, çocuğa haklarını anlattığımızda, çocuğa mahremiyet eğitimi verdiğimizde çocuğun kendini koruma mekanizmalarını güçlendirmiş oluruz. Dolayısıyla bizler 3 yaş itibarıyla çocuklara mahremiyet eğitiminin verilebileceğini biliyoruz pedagojik olarak, belki arkadaşlar buna dair söz söylerler, bendeki bilgi böyle. 3 yaş itibarıyla okullarda çocuğun kendini koruyabileceği bir mahremiyet eğitimi, çocuğun yaşına özgü olarak değişebilecek bir mahremiyet eğitimi verilebilir.

Şimdi, HEGEM gibi bir projeden bahsettiniz, detaylarını bilmek isterim açıkçası, ilerleyen zamanlarda belki sohbet ederiz, şimdi üzerine de çok şey söylemek istemiyorum, sadece yorumum şu olur: Tabii ki tıpkı Çin'deki örnekteki gibi bütün profesyoneller bu eğitimi alırsa ne güzel olur, alması gerekir ama buradaki mesleki sınırın da kaymaması gerektiğini düşünüyorum yani bir sınıf öğretmeninden bir psikolojik danışman ya da bir psikolog yaratmamıza gerek yok. Zaten bu işi yapacak olan psikolojik danışmanlar ve psikologlar var. Dolayısıyla bu konuda bilgili olsunlar, bu proje geliştirilsin ama neden her okula bir psikolog atayamayalım, bir PDR'ci atayamayalım? Şu anki bütçeyle atayamıyoruz, evet, doğru çünkü bütçeler çok kısıtlı, verilen bütçe çok kısıtlı fakat ilerleyen çalışmalarda buna dair muhakkak her okulda bir psikolojik danışmanın, bir psikoloğun oluyor olması gerekir. Diğer mekanizmalar elbette geliştirilir, dönüştürülür ki ÇEDES projeleriyle manevi danışmanlara ya da bu noktada pedagojik danışmanlığı olmayan kişilere bütçe ayıracağımıza bu işin uzmanı olan psikolojik danışmanlara, psikologlara ve ilgili gelişim uzmanlarına bütçeyi aktarabileceğimizi düşünüyorum.

Son olarak da Hocamız 3 kere bu komisyonlara dâhil olduğunu söyledi, şimdi ChatGPT'den baktım, 8 kere bu komisyon kurulmuş, çocuklara karşı şiddeti önleme noktasında bu 9'uncu komisyonumuz. Eğer 9 kez bu komisyon kuruluyorsa ve günün sonunda elimizde hâlâ bir çıktı olmuyorsa bu ciddi olarak tartışılması gereken bir meseledir çünkü bu Komisyonun kurulduğu zaman dilimi çocuklarla ilgili meselelerin en çok gündeme geldiği, istismarın belki de Narin'le, Sıla bebekle, yenidoğan çetesiyle birlikte en çok gündeme çıktığı bir zaman dilimi ve bu gündeme çıkışın bizi böyle hızlı bir reflekse itmesinden ben endişe ediyorum. Bir komisyon kuruldu ama bu komisyon

sürekli kalacak ve sonra bir noktada kamuoyunda tepkiler de düşecek ve yine, 10'uncu komisyon kurulmamalı yani daimî, gerekirse çocuk bakanlığına doğru ilerleyen, genel, kapsayıcı ve değiştirici bir komisyonun olması gerektiğini düşünüyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyorum.

Buyurun Türkan Hanım.

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) - Değerli misafirlerimiz, öncelikle teşekkür etmek isterim.

Değerli Başkanım, şimdi, ben arkadaşların konuşmalarını çok dikkatlice dinlemeye çalıştım. Benim anladığım kadarıyla bu Komisyonla ilgili henüz önümüzde uzun bir süre var ve biz bu sürede farklı aşamalarda, farklı etkileşimlerle bir yol katedeceğiz ama malumunuz, biz şu anda bütçe ayını geçiriyoruz ve herkesin çok yoğun, ziyadesiyle bir mesaisi var. Benim gördüğüm şöyle: Şu anda biz anlatmaya çalıştıklarımızı, birkaç ay sonra bile neler yapacağımızı, hemen tümünü bu saat içine sıkıştırıp dile getirmeye çalıştığımızda sanki rotamızı belirleyemeyecekmiş gibi bir kafa karışıklığı çıktı.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Çok güzel.

TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) - Aynen.

Şimdi, elbette ki herkes burada, her bir arkadaşın söylediği bir mevzu hepimiz için kıymetli ve toplumsal karşılığı olan bir mevzuyu konuşuyoruz, hepimiz açısından can yakıcı yanı var ama biz bunu belli bir kademeyle, belli bir sabırla, yavaş yavaş ilerleyerek... Örneğin, biz değerli misafirlerimizi buraya davet ettik, bugünün konusu, arkadaşlarımızın bize sunmuş olduğu mevzu üzerinde bizim ne düşündüğümüz ve bir iki cümleyle onlardan çıkardığımız sonucun ne olduğuna dair bir not almamız. Çünkü biz eğer davet ettiğimiz misafirlerimizle ilgili aylarca devam edecek programlarımızı, fikirlerimizi masaya dökersek hem misafirlerimiz açısından zorlayıcı olacaktır hem de bizim gibi çok yoğun bir tempoda çalışan arkadaşlarımız açısından ciddi bir rotayı çizememe gibi bir belirsizlikle devam edeceğiz. Herkes, belli bir bıkkınlık içinde “Ya işte bu Komisyondan da bir şey olmuyor, biz en iyisi pek bir şey yapmayalım.” gibi bir olumsuzlukla da olumsuz bir sonuçla da karşılaşabiliriz. Benim demek istediğim, biz değerli misafirlerimizi dinledikten sonra mesela ben, özellikle tamam, çocuk sağlığıyla ilgili bir şeyler anlatıyorlar fakat sonuç itibarıyla bize adres gösterdikleri kurumların işlevselliğini biraz daha yerine getirmesi ve eğitim yönüne ziyadesiyle işaret ettiklerini görüyoruz. Biz eğer eğitim yönüne işaret ettikleri mevzular üzerinden ilerleyeceksek bununla ilgili nasıl bir dil oluşturacağımızı, bu eğitim diliyle -elbette ki bizim kendi uzmanlık alanlarımız değil, farklı farklı meslek gruplarından gelmiş- kurumların işlevselleştirilmesi mevzusunda bize uzmanlık alanlarından faydalanarak o dilin oluşturulması yönünde ne gibi bir yol katedebiliriz, nasıl bir başlangıçla nasıl bir rota çizebiliriz; bence bizim değerli misafirlerimizden, uzmanlarımızdan yararlanacağımız özellikle bu nokta olmalı, yoksa biz birkaç ay sonrakini de şu andan tümünü anlatmaya çalışırsak zorlanacağız gibi geliyor. Yani dediklerim yanlış anlaşılmasın arkadaşlar.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Evet, ben teşekkür ediyorum, hassaten teşekkür ediyorum.

Şimdi, öncelikle sizin sorunuza cevap vereyim efendim. Bizim bir programımız var elbette ama bu önümüzdeki toplantıya kabaca bir şey getirelim, taslak...

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Çalışma taslağı.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Yani üç aylık bir taslak, onu sizler inceleyin, onu o şekilde gerçekleştirelim.

Onun dışında söz alan her arkadaşına ayrıca teşekkür ediyorum.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Sorum vardı Başkanım...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Özür diliyorum, fark etmedim ben.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Hocalarımız sorularımıza cevap verecek değil mi Sayın Başkanım?

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Verecekler tabii ki.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Şimdi, benim, hani, çocuğun ailesinden, annesinden, babasından kim sorumlu? Bu sorumu tekrar ediyorum. Sebebi de hani -Nazım Hocamız da bahsetti ama- bu eğitim çağına gelmiş, hani okulda bunun takibi, o ayrı bir mevzu ama öncesinde, işte küçük bebeğini bırakıp beş günlük tatile giden bir anneden bu çocuğu nasıl koruyabiliriz? Yani bu yönde yapılan araştırmalar var mı? Yani bizim asıl mevzumuzun başında yani o ailede bulunan çocuğun... Ben aileyi hiçbir zaman kutsamam, kutsal olan insandır, bireydir. Annenin veya babanın bu çocukla, hani yetkinlik meselesi aslında ama biz bunu hep es geçiyoruz. Çok yakın arkadaşım, bir koruyucu aile; koruyucu aile olduğu çocuk aynı anneden doğan, 4 farklı babadan olan ve 4'ü de ayrı ayrı kurumlarda olan çocuklar ve çeşitli istismarlar, şiddet vakaları vesaire sonucunda hani o noktaya gelen. O yüzden tekrar ediyorum, hani biz bunu nasıl başarabiliriz? Yani aşilar takip ediliyor, hani pek çok konuda sağlık yönünden bunun peşine gidiliyor ama biz bu boyutunu hiç düşünmüyoruz. Bu çocuğun, hani bu varlığını kabul edip bunun daha düzgün bir ortamda yetişmesi için devlet olarak biz ne yapabiliriz? Yani asıl mesele belki buradan başlamalı.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ederim.

Şimdi, Türkan Hanım benim söylemek istediğimi söyledi, duygularıma tercüman oldu, teşekkür ederim. Turgut Uyar'ın bir şiiri var, enteresan bir şairdir Turgut Uyar, İkinci Yeni'den. “Her şeyi düzeltmeye kalkışmanın yok ettiği.” der şiirde. Muhteşem bir tespittir.

Bugün ilk toplantımız olduğu için bütün arkadaşlarımız bu konudaki bütün görüşlerini söylediler. Soruların ve tespitlerin çok azı size terettüp ediyor, sizin üzerinize düşüyor. Pek çoğu kurumlara, uygulayıcılara, Hükümet üyelerine yönelik. Onların da hepsinin sırası gelecek, burada tartışacağız

Sizlere sunumlarınız için çok teşekkür ediyorum, şimdi cevaplarınızı vereceksiniz. Cevaplarınız hususunda sizden istirhamım -hem toplantımız yeterince uzadı hem sizi yormayalım- onar dakika süre vereceğim; cevaplarınız sunumunuzu ilgilendiren, sizin uzmanlık alanınızı ilgilendiren hususlarda sınırlı kalırsa çok faydalı bir toplantı yapmış oluruz.

Buyurun efendim.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Bir defa çok teşekkür ediyorum. Aslında bu soruların hepsinin neredeyse bir yanıtı var, cevapsız soru yok. Onun için ve de çok güzel noktalara dokunduğunuz için ben çok teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Şimdi, son sorudan itibaren başlayayım, belli ki orada çok hassasiyet var: Çocuğu kim korur? Annesi, babası; hatta anneden babadan kim korur? Türkiye'nin de taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi çok nettir. Çocuğu annesi babası korur; eğer anne-babanın zarar verme olasılığı varsa ya da zarar veriyorsa ya da anne-baba çocuğa bakabilecek durumda değilse o durumda çocuğu devlet korur; çok net. Yani çocuğu devlet koruyacak. Sizin söylediğiniz, Beritan Hanım'ın söylediği şeye yürekten katılıyorum. Neden? Çünkü çocuk bir birey, çocuğun da kendi kendini koruyabilecek, kendisiyle ilgili kararlara katıldığını ya da katılmadığını ya da hangi noktada ne istediğini söyleyebilecek bir birey olduğunu biliyoruz. Yani çocuğu devletin koruyor olması demek, devletin çocuğun kafasına vurup "Sen otur, sus!" demesi demek değil, yani o anlamda almayalım.

Şöyle bir şey var: Çocuğu devlet korur fakat devletin hangi kurumu korur? Sizin sorunuzdu; hani kim koruyacak, çocuğun sahibi kim? Devlet de devlet hepimiziz. Peki, çok amiyane tabir öbür diliyorum, horozu çok olan köyün sabahı geç olur ya bir sahibi yoksa, o zaman herkes bir ucundan tuttuğunda dağılıyor, gidiyor. Benim 3 komisyon dedim, eğer raportör olacaksam bu benim 3'üncü raportör olduğum Komisyon; ondan önce de 2 ayrı komisyona daha katıldım yani deneyimim var bu alanda, biliyorum. Çok şey yapılmaya çalışılıyor ama ne yazık ki çok efektif olmuyor, verimli olmuyor.

Mesela, sayın milletvekilim dedi ki: "Millî Eğitimin çalışmaları var." Şimdi, bundan önce 2016 yılında, şimdiki Adalet Bakanımızın komisyon başkanı olduğu bir komisyon vardı, yine böyle istismara uğrayan çocuklarla ilgili. Millî Eğitim Bakanlığından arkadaşlarımız Millî Eğitim neler yapıyor diye projeleri sundular. Aman Allah'ım, bu projelerin yapıldığı yer çocuklar için cennet! Çocuklar korunuyor, aileler bilgilenecek, öğretmenlerin farkındalıkları çok yüksek yani bir yerden kaçsa öbür taraftan yakalanıyor çocuğa yönelik şiddet. Sonra dedim ki -raportörüz ya yazacağız- bu projeler var da bu projeler kaç çocuğa ulaştı? 1.000, 2.000, 3.500; 10 bin çocuğa ulaşan proje yoktu, çok özür diliyorum. Yani durum böyle. Projeler çok güzel, içleri çok dolu ama yaygın değil.

Şimdi, size Avrupa Birliğinde Çocuklara Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Eylem Planı, bir plan çalışması yapılmış, yıl 2013; proje 2015'te bitmiş çünkü proje. Projenin maliyeti 3 milyon euro, 2015'te bitmiş ama biz hâlâ istismar konuşuyoruz, hâlâ şiddet konuşuyoruz, hâlâ tükenmiş değil. Söylemeye çalıştığım şey şu: Millî Eğitim bir şeyler yapıyor, çok güzel planı programı var. Sağlık Bakanlığı -bahsettiğiniz üzere- daha yenidoğan bebeğe dokunuyor, daha yenidoğanken dokunuyor. Öbür tarafta Aile Bakanlığının bir sürü gezici ekibi var -bahsettiğiniz üzere- defalarca gitmişler o ölen çocukların evine. Adalet Bakanlığı zaten işin adli kısmını tutuyor. Ama bir ortak çalışma dili olmadığı takdirde, ortak çalışma ahlaki geliştirmedeğimiz takdirde buradan bir şey çıkaramayız. Öyle ki -affınıza sığınarak söylüyorum, burada çok değerli arkadaşlarım var kurumlardan- bir daire başkanlığının yaptığı işten öbür daire başkanlığı haberdar değil ya da biri öbürüne "O benim işim, o onu bilmez." diyor. Herhangi bir kurumu töhmet altına almak istemiyorum yani bu şey değil, benim üniversitemde de aynı şey oluyor.

Bunu çok açık etmek lazım; bahsettiğiniz üzere "Verilerimizin hepsini açalım, herkes bizi ayna gibi görsün." değil ama verilerimizin politika yapıcılara, bu işte çalışan kesime sağlıklı bir şekilde ulaşması lazım. Hani "Açalım da bilgileri, herkes bilsin." değil, elbette bizim de ülke olarak bir duruşumuz var ve kendimizi elbette güçlü tutmak durumundayız. Eksik yanlarımız varsa da var ama mesela, ben şimdi şu araştırma burada yayınlanırken diyorum ki: Acaba bu, benim ülkem için de bir zarar olur mu, bir sıkıntı olur mu? Ama bakıyorum ki herkes aynı durumda. Onun için, data eksikliği çok önemli, veri eksikliğini mutlaka karşılamamız lazım, mutlaka bildirim sistemlerini güçlendirmemiz lazım.

Bahsettiğiniz, Sağlık Bakanlığının... İnanın, 0-5 yaş grubu çocukların izlemi için Sağlık Bakanlığı rehber yaptı; ben de onun içine yazılar yazdım bir sürü arkadaşla birlikte; sahaya gönderildi o rehber, el kitabı; internetten indirebilirsiniz, her şey var. Çocuğun bacağında morluk gördüğünüzde, kafasında şişlik gördüğünüzde, karnı aç çocuk gördüğünüzde, tırnakları uzun, kesilmemiş çocuk gördüğünüzde ne düşüneceksiniz, ne yapacaksınız, nereye bildireceksiniz diye ama çalışmıyor, işlemiyor çünkü yazdığımız yazılar kâğıtlarda, küreklerde kalıyor; yalnızca Meclis araştırması komisyonlarının raporları değil hazırlanmış o... İşte, Millî Eğitimin projesi, internetten buldum şu anda. Sağlık Bakanlığının yaptığı çalışmalar, yine benzer. Bunları yapanlar var, yapıyoruz ama ne yazık ki takip yok, denetleme yok ve bu denetlemeler denetlenmeye kalkıldığında da bağcı dövmeye yönelik oluyor, üzüm yemeye yönelik değil de.

Onun için, bence gerçekten topyekûn farkındalığı artıracak ama merkezden... Yani "merkez" dediğim, bunu siz biliyorsunuz yani siz buna karar vereceksiniz rapor yazılırken nerede olmalı bunun merkezi. Cumhurbaşkanlığının mı altında olmalı, yoksa bir bakanlığın altında mı olmalı, yoksa ayrı bir Çocuk Bakanlığı mı olmalı; Komisyon sizsiniz ve buna siz karar vereceksiniz. Ama benim naçizane fikrim şu: Çocukların sahibi birileri olmalı. Çocuklar sahipsiz değil ama bir ucundan ben tuttum, kolundan çekiyorum; bir ucundan Nilüfer orada oturdu, o kolundan çekiyor; faydamız var mı? Yok. İkimizin de ortak, bu çocuk için "Doğrusu budur." deyip bir şeyler yapıyor olmamız lazım.

Çok soru var yani -dediğim gibi- bunların hepsinin cevabı var. Peyderpey, rapora bu soruları -hepsini ben not olarak da aldım- soru olarak da koyup arkasına onun cevaplarını da verebiliriz. Vakitsizlik nedeniyle tek tek nasıl yanıtlayayım? "Yanıtla." dersiniz hepsini yazdım.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Yok efendim, teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - 3 sayfa soru var, yanıtlayabilirim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Toparlayacak birkaç şey...

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Yani nasıl olsa daha çok bir arada olacaksak daha çok konuşma fırsatımız olur.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Olacağız inşallah, evet.

Nilüfer Hocam, buyurun.

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Sayın Vekilim, öncelikle teşekkür ediyorum sorular için. Hatırlayabildiklerimi... Hocam yazıyor diye bazılarını yazmamıştım. Kusura bakmayın, hatırlayabildiklerimi söyleyeyim.

Öncelikle bizim bir ruh sağlığı yasamız yok. Orada egolar çatıştığı için maalesef, farklı meslek grupları arasında, o nedenle...

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Ruh sağlığı yasası başka ülkelerde var mı?

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Biz Tababet Kanunu'na tabiyiz. Bazı ülkelerde var ama bizde şu an Tababet Kanunu, 1928'di galiba, emin değilim.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - 1927, Tababet ve Şuabatı...

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Evet, ona tabi bir şekilde gidiliyor ve psikiyatristler, psikologlar, psikolojik danışmanlar kendi aralarında anlaşamadıkları için şu an birçok...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Mesleki tanımsal...

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Efendim?

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Mesleki anlamdakini...

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Evet, evet.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Ruh sağlığı dediğiniz, evet, anladım, elbette var o yasa.

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Evet, mesleki olarak sınırlarımız çizilmediği için bu nedenle de mağdurlar ve benzeri diğer grupların müdahale, rehabilitasyon süreçlerinde gerekli adımlar atılmıyor. Şu an Sağlık Bakanlığımızda, evet, tedavi yapılıyor ama beş dakika; şeye baktığımızda ilaç yazma ve benzer şekilde. Gidip de terapötik bir süreçte yapılmıyor ve bu nedenle de bazı şeyler uzayabiliyor. "Müdahale kısmında neler eksik?" denildiği kısımda... Çünkü şu an bir terapi almak haftalık 3 bin lira gibi bir oran ve bunu, zaten yoksul olan ailelerin karşılaması mümkün değil.

Onun dışında, birçok ülkeye göre çok güzel; 18 yaş altı çocukların bütün sağlık harcamaları devlet tarafından karşılanıyor; o konuda hiçbir şeyimiz yok, yeter ki aile çocuğu getirebilsin.

Özellikle bu tedbir kararlarında da yaşadığımız sıkıntılardan biri suydur: Aileler çocuğu hastaneye getirecek yani hastane ücretsiz bakılacak ama hastaneye getirecek parası olmayabiliyor. Ancak doktor "Ya, sen niye gelmedin, kontrolü vardı geçen ay?" diye sorduğunda aile diyor ki: "Param yoktu, o yüzden gelemedim." dediğinde, valiliğe, kaymakamlığa yönlendirildiğinde ancak destek olunabiliyor.

Bazı ailelerin gerçekten kaynaklardan haberleri yok. Artı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bazı -bu benim şahsi görüşüm, o yüzden yanlış anlaşılmasını da istemem- evet, çok güzel yardımları var, kaynaklar sunmak istiyor ama belli çevreler bunu bilmiyor, belli aileler; özellikle ücra yerde olan, okuma yazması olmayan ve çevreyle bağı kesik olan aileler, anneler onu bilmiyor ya da çalışmayan aileler çünkü evinde televizyonu olmayan bir sürü insan var hâlâ.

Bizim Bakan Yardımcımız gelmişti ÇİM'e bir gün ve kendisi gördü gözleriyle yani Ankara'nın göbeğinde bir köyde doğup hâlâ nüfus cüzdanı olmayan... Ve dedi ki: "Biz devlet olarak şey yapamamışız yani kimliğini..." Çünkü 2 doğum yapmış, 2'ncide fark ediliyor bu kişi.

Maalesef, bizim fark etmede bir de ekstra... Özellikle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının güçlendirilmesi çünkü uzman eksikliği yaşıyorlar ve belli şeylerde Sağlık Bakanlığına, belli konularda Millî Eğitime ve diğer bakanlıklara da ihtiyaç duyuyorlar. Bu nedenle, terapötik süreçlerinde sıkıntı yaşıyoruz özellikle mağdur çocukların. Hocamın belirttiği gibi sürdürülebilirlik kısmında sıkıntı yaşıyoruz.

Ben birçok bakanlıkta, sağ olsunlar, eğitim ve benzeri şeylerde destek oluyorum ve evimden uygun olduğum süreçte yer almaya çalışıyorum. Avrupa Birliği projelerinde yer almadım, herhâlde o farklı bir boyut diye düşünüyorum ama var olan, gönüllü olarak emek verdiğim şeylerde daire başkanı eğer o dönem de kaldıysa basılabilir ama değiştiyse sürdürülebilirlik kısmında sıkıntı yaşayabiliyoruz. Halbuki aynı şey kısım, o konuda çok doğru söylüyor hocam çünkü yeni gelen daire başkanımız ya da bürokratlarımız şey yapmak istemiyor yani önceki yapılan çalışmaları aksilik olur diye kullanmak istemeyebiliyor.

Onun dışında, çok faktörlü önleme çok önemli ve keşke çocuk bakanlığımız olsa ki bu işlerde çok daha hızlı hareket edilip ve uygulamaya yönelik adımlar atılabilir.

Artı, çocukları koruma... Evet, mahremiyet eğitimi 3 yaşından itibaren verilebilir vekilim ancak çocukları koruma misyonu çocukları verilmemeli yani ben buna karşı olan biriyim. Çocukları koruma yetişkinlerin görevi aynı zamanda.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yetişkinlerin görevi ve bu yüzden çocuk koruma var.

DOÇ. DR. NİLÜFER KOÇTÜRK - Evet çünkü o çevre, öğretmenin görevi, ailenin görevi ama yeri geldiğinde öğretmen istismarları da var, aynı enstest olgular gibi; kapanan, üstü örtülen, meslektaşlarını bildirmek istemeyen... Bir sürü şey var. O yüzden, sadece sınıf öğretmenlerine bırakmak da bunu çok doğru olmayabilir ama yetişkin olarak, devlet görevlileri olarak bizlerin koruması lazım. Ben öğrencilerime "Sizler devleti temsil ediyorsunuz, devlet sizsiniz; yarın bir gün siz işinizi iyi yapmadığınızda devlet çalışmıyor olacak, devlet hata yapmış olacak. O yüzden alana gittiğinizde mutlaka herkesin hangi görevi yapıyorsak yapalım en iyi şekilde yerine getirdiğini..." Zaten

sistemde sıkıntı olmaz ama bazı konularda, görev dağılımı yapılmayan konularda sıkıntı var. Mesela, Hocam, ben İzmir ÇİM'e gittiğimde, değerlendirmede akşam çocuğu götürecek kurum kalmıştı; Emniyet "Ben götürmeyeceğim, bu benim işim değil," diyordu, ÇİM "Benim elemanım yok, arabam yok." diyordu, Aile Bakanlığı "Benim aracım yok." diyordu. Yani evet, çocuklar, kuruldu... Şu an onunla ilgili de ekstra mevzuat ve benzeri konularda da adımlar var. Onun dışında, her alanda eksiğimiz ve artılarımız var; yeter ki gerçekten adımlar atabilmek ve uygulamaya yansıtılabilmek çok önemli. Yasal düzenlemelerin artırılması da çocukları daha fazla yıpratıyor. Özellikle kurumlar arasında en çok -bilmiyorum, hani, eşitlik bağlamında değerlendirdiğimde- ben kesinlikle hâkim, savcı ve adli alanda çalışan personelin özellikle ikincil travma alanında eğitilmesinin ve çocuklara örselemeden soru sorulmasının ve sistemin, adli sürecin daha hızlı işleminin gerekli olduğunu düşünenlerdenim.

Ebeveynlik becerileri konusunda, evet, eğitim verilecek ama sadece eğitimle de bitmiyor, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının denetim kısmını çok iyi yapması gerekiyor, inceleme ve ona yönelik şeylerde... Evet, çok güzel destekleri de var ama örneğin, benim ailemin borcu var, eşim sigortalı gözüktüyor ama ödemedi ya da BAĞ-KUR'lu gözüktüyor, primini ödemedi ama benim sosyal güvenliğim var gözüktüyor ve ben çocuk yardımdan istedik düzeyde yararlanamıyorum veya diyelim ki -şu an herhâlde 200 lirada kaldım ben- çocuklar okula devam ettirilsin diye ailelere bir para veriliyor, çok yüksek oranda bir sürü çocuğa veriliyor ama gerçekten sadece 200 TL'yle şey olmayabiliyor. Halbuki daha az çocuğa verilse ve gerçekten daha çok ihtiyacı olan çocuğa verilse belki çok daha etkili olabilecek. Yani stratejilerde belki ekstra iyileştirmelere gerek olabilir.

Ben ebeveynlik becerilerinin zorunlu olması gerektiğini ve bazen maalesef, tepeden olması gerektiğini düşünenlerdenim. Örneğin, zorunlu ebeveynlik eğitimi her evlenmeyi düşünen, nikâh dairesine başvuranın -nasıl zorunlu olarak belli tahlilleri yaptırıyorsa- ebeveynlik becerileri konusunu çocuk sahibi olsunlar veya olmasınlar bilmeleri gerektiğini düşünüyorum.

Aile hekimliği olduğu gibi ailelerin danışmanlarının, psikologlarının olması çok güzel olurdu. Çok bir lüks... Şu an bir arkadaşımın yakını Almanya'ya gitti, sırf yüksek lisansa başvuruyor ki amacı evine hemşire gelsin diye çünkü orada ücretsiz. Diyelim ki çocuğunuzun engeli var, orada devlet size tüm gün hemşire verebiliyor. Özel hemşire bakımından yararlanabilmek için öğrenci statüsünde oraya giden insanlar biliyorum. Onun dışında, bizde de var ama sadece bunların revize edilmesi konusunda... Çocuk anneler yerine -vekilime katılıyorum- erken yaşta evlendirilmiş veya evlenen -orada 17 yaşındaysa, rızası varsa "evlenen" denilebilir ama- çocuklar ya da bireyler kavramı daha çok böyle alanyazında kullanılan, gelin çocuk ya da çocuk gelinden ziyade tercih edilen kavramlar olabilmekte.

Dediğim gibi, çok faktörlü yaklaşımın daha iyi olacağını düşünmekteyim.

Umarım hızlı bir şekilde...

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Biz teşekkür ediyoruz.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Bu arada ben bir şey ekleyebilir miyim?

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Buyurun Hocam, lütfen.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Suat Bey'in sorduğu bu yanan çocuklarla ilgili çok net bir şeydi o... Siz sormuştunuz değil mi, ben yanlış mı hatırlıyorum?

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Sibel Hanım sordu.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Pardon, çok özür diliyorum.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - 5 değil 18 kere gidildi diye...

PROF. DR. BETÜL ULUKOL - Şimdi onu hâkim bey de cevaplayabilir. Böyle bir çocuğun ailede kalması yani o çocukların o evde kalması risk midir? Sosyal hizmet uzmanı değilim, sizlerin de içinde sosyal hizmet alanında çalışan vekillerimiz olabilir, olmayabilir. Yani deyin ki "Makine mühendisi." Makine mühendisi bile o eve bir kere gitse o evin o çocuklar için uygun olmadığını görecektir. Burada yapılması gereken şey... Ki bence çok var böyle ev ve çok da yapılıyor aslında, ben bire bir çalışıyorum Aile Bakanlığıyla, biliyorum; bu çocukları gördüğümüzde raporluyoruz ki sorulardan biri vardı "Ne yapıyorsunuz bu çocukları gördüğünüzde?" diye. 280'inci madde TCK zaten beni zorluyor yani zaten bildirimde bulunuyorum. Bu çocuklar, çocuk mahkemesi aracılığıyla koruma tedbiri çıkartılıp ya da barınma tedbiri çıkartılıp alınıyorlar. Neden alınmamış o çocuklar ben bilmiyorum ama herhangi akılcı bir davranış değil. Orada kişisel bir şey mi var, ne var onu bilmiyorum ama hani çocuk hâkimi olarak çalışmış bir hâkim çok rahat bu kararı verebiliyor.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Hâkim Bey, bir şeyler demek ister misiniz?

HÂKİM COŞKUN GÖZAĞAÇ - İsmim Coşkun Gözağaç, Ankara Hâkimiyim. On yıldır çocuk hukuku alanıyla uğraşıyorum, Bakanlıkta da Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesinde çocuk büroda dört yıl kadar çalıştım.

Bizim kanunumuz 5395 sayılı Kanun, bu kanunumuz gereğince ki hocalarımız sunum yaparken kurum bakımında kalan çocuklar ve de normal ebeveynleri yanında kalan çocuklar arasındaki farkları da gösterdiler. Yani bu ülkemiz için değil, bu, hiçbir çocuk için... Kurumda bakım bizim için en son tercih edilen bir şey. Yani ailesinin yanında kalması çocuk için çok sakıncalı olması gerekiyor ki çocuk hakkında bakım tedbiri kararı verelim. Bakım tedbiri kararı vermeden önce de çocuk hâkimleri sosyal hizmet uzmanlarına veyahut da psikologlara veyahut da pedagoğlara başvuruyorlar ve de sonucunda bir sosyal inceleme raporu alınıyor. Bu sosyal inceleme raporu tabii ki bir hâkim için bağlayıcı bir rapor değil ancak yol gösterici bir rapor. Bu raporun ışığında da çocuk hâkimlerimiz bakım tedbiri kararı vererek çocukların yurttta kalmalarına karar verebiliyorlar. Ancak dediğimiz gibi yani kurum bakımı en son tercih, öyle kolay kolay verebildiğimiz bir karar değil tabii ki.

Ancak bildiğim kadarıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı şu anda bir çalışma yapıyor ve de kurum bakımında değil de çocukların daha çok ailelerin yanında, koruyucu ailelerin yanında kalacakları bir sistem geliştiriyorlar diye biliyorum. Ancak bu konuda çalışmalar devam ediyor.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Evet, teşekkür ediyoruz Hâkim Bey.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Başkanım, usulle ilgili söz alabilir miyim?

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Buyurun, lütfen.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Kısaca bir iki şey söylemek istiyorum. Hocam dedi ki: “Çok sayıda soru var ama bunlara yanıt veremiyorum.” O zaman bir şeyi eksik bırakıyoruz demektir. Hoca sunum yapıyor... Eleştirmek için söylemiyorum ama eleştiriyorum. Şimdi, yani hocaya biz soru soruyorsak, hocada sorular varsa cevap vermiyorsa burada eksik bir şey var. Yani bu oturumlar iki üç saatte bitecek oturumlar değil. Ben sizi eleştirmiyorum, usulen, bize söylüyorsunuz bunu. Yani o zaman niye çağırdık hocayı? Yani şimdi diyor ki: “Sorular var, sorulara cevap veremiyorum.” Biz de diyoruz ki: “Ha, evet.” O zaman biz boş sorduk yani siyaseten konuştuk. Şimdi, bence buna bakmalıyız Sayın Başkanım yani birinci söyleyeceğim bu.

İkinci söyleyeceğim şey; burada görevli kamu görevlileri var, onları gördüm. Onların bize tanıtılmasını yani kimdir, nerede görevlidir, onları bilmemiz çok iyi olur. Biz de kimden nasıl yararlanabileceğimizi biliriz. İkinci ricam da bu.

Üçüncüsü de kaygımı söylüyorum: Bu ritimle gidersek biz bir şey öğrenemeyiz çünkü “İki üç saat toplanalım, haftada bir toplanalım.” dersek zaten üç ay artı bir zamanımız var, toplamda işte 12-13 seans demektir bu, oradan bir şey olmaz. Yani o yüzden ritmimizi de bence kontrol etmemiz lazım. O kadar seanstan bir telepatik süreç olmaz yani. Değil mi Hocam? Dolayısıyla konuşmamız gereken şeyler var diye düşünüyorum, bunu da riyaşetinize sunmak istedim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Suat Bey, çok yerinde, tespitlerinize katıldım. Ben de çok yerinde tespitler yapabilirim, kavga çıkar o zaman.

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Niye çıksın?

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Şöyle: Burada bir uzlaşma zemininde götürmeye çalışıyoruz ve inanın bu en verimli hâli. Çok konuşunca çok şey öğrenmiş olmayız. Hocalarım devamlı bizimle olacak. Hatta bu 2 hocamız bizim raporumuzun raportörleri olacak ve bir sonraki toplantıda göreceğiz bunu. Bizim şu anki toplantımızın gündemi, her toplantının gündemi olacak. Bu açıdan Türkan Hanım’a onun için teşekkür ettim. Yani, mesela şunu yapalım, böyle bir teklife varım ben: Her toplantı bir gündemle olsun yani söz alan her konuya girmesin, sadece o konuyu konuşalım, o zaman konuşalım. Yani onun için birbirimizi anlayışla karşılayalım, kendinizi burada varsayıp siz idare ettiğinizi düşünün, ona göre...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Öyle sayıyorum da...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Ya, anlamadım ben şimdi...

SUAT ÖZÇAĞDAŞ (İstanbul) - Anlamadım ben, ne çıkarmamız lazım buradan?

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Şöyle, efendim...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Ben anlamadım mesela dediğinizi.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Dediğimi tekrar edeyim o zaman, anlatamadım ben; siz anlamadınız değil ben anlatamadım.

Şimdi, burada bugün ben Turgut Uyar’ın dizesini boşuna söylemedim “her şeyi düzeltmeye kalkışmanın yok ettiği” diye. Burada bugün bütün arkadaşlarım söz aldı, bu ilk oturumumuzdu, ben de hiç ikaz etmedim, isteyen konuştu. Tabii ki öyle olacak, burası konuşma yeri ama o konuşmada birbirimizin hukukuna, hakkına riayet edeceğiz çünkü siz konuşacaksınız on beş-yirmi dakika, burada 15-20 kişi var, herkes on beş-yirmi dakika konuşacak ama bugünkü konumuz hocalarımızın sunumu idi, o sunum çerçevesinden çıktık yani çocuk konusunda ne biliyorsak onları konuştuk, değinmek istediğimiz bütün konuları konuştuk. Bu, her toplantıda böyle olmayacak, bugün böyle olacak yani bir iki toplantı sonra göreceksiniz nasıl ilerlediğimizi ve nasıl güzel şeylerin olduğunu; demek istediğim o. Bugünkü her zamanki gibi olmayacak. Siz de anlayacaksınız, biz de anlayacağız. Çünkü bugün söyledik, herkes birbirine meramını ortaya koydu, o konudaki duruşunu ortaya koydu, bir şekilde çocuk konusuna yaklaşımımızı arkadaşlarımız ortaya koydu, bu gayet makul, güzel ama bundan sonra spesifik konulara, tahdit edilmiş, sınırlanmış herhangi bir konuyu konudan ayrılmadan, konunun dışına çıkmadan derinliğine tartışacağız. Buraya kurumlar gelecek, mesela Milli Eğitim gelecek, Çalışma gelecek, öbürü gelecek; bütün bakanlıkların her birini tek tek inceleyeceğiz, irdelleyeceğiz.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Başkanım, bir şey de ben söyleyebilir miyim?

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Buyurun.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Ben iyi ki Komisyondayım, gerçekten işin içine girince ne kadar önemli bir Komisyon olduğunu daha iyi anladım. Ben de diğer vekil arkadaşlarıma katılıyorum, buradan mutlaka bir sonuç çıkarmamız lazım.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Elbette.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Gerçekten böyle değerli sunum yapan hocalarımız, akademisyenlerimiz, bürokratlarımız gelecek ama en önemlisi, bizim buradan bir sonuç çıkarmamız lazım yoksa dinleyip dinleyip, onları gönderip, biz de bir rapor hazırlayıp bunu Meclise teslim etmekle... Bu işin arkasını bırakmamız lazım. Bu, sadece tıpi ilgilendiren, sadece eğitimi ilgilendiren veya adliyi ilgilendiren konu değil; bunu gerçekten böyle omuzlanacak çok önemli bir sorun olarak görüyorum. Burada da size büyük görev düşüyor yani el birliğiyle bu işi yapmamız lazım. Hani iki dakika o konuştu, beş dakika ben konuştum; üç dakika değil, bir yol haritası çizip bunu sonuçlandırmamız lazım. Mutlaka yani nasıl kamuoyu oluşturulacaksa kamuoyu; Hükûmete götürülecekse Hükûmete... Mecliste, işte, bütün partiler burada,

buna el atmamız lazım, burada sonuç çıkarmamız lazım. Hiç konuşmayalım ama bir sonuç çıksın. Çünkü gerçekten herkes işini biliyor, bu işin ihtisas sahipleri konusuna hâkim; bize düşen, buradaki Komisyon üyelerine düşen buradan bir sonuç çıkarmak. Sizden de biz bunu rica ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Ben teşekkür ederim.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Bir öneride bulunabilir miyim Başkanım?

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Buyurun.

TUBA KÖKSAL (Kahramanmaraş) - Siz hani akademisyen olduğunuz için aslında buradan başlıkları da ben hocalarımızın çıkarmasının uygun olduğunu düşünüyorum ilerleme açısından. Elbette, Bakanlıklar pek çok iş yaptı vesaire ama ben biliyorum ki -siz de bahsettiniz- çok güzel çalışma alanları var ama herkes kendi kapsamında değerlendiriyor. O çalışma alanına baktığında hiçbir sorun yokmuş gibi, sistem çok güzel işliyormuş gibi ama günün sonuna baktığımızda -tekrar ediyorum, örnekler üzerinden gitmek belki daha doğru olur- 18 defa gidilen bir evde o çocukların başına bu iş neden geldi? Yani burada hepimizi ilgilendiren kısmı bu. Yahut da bir anne çocuğunu evde bırakıp beş günlük tatile gitti, o çocuk evde nasıl öldü? Yani bunlar üzerinden aslında bizim bir sonuç çıkarmamız gerekiyor. Yani bu bir de olur, bin de olur; hani sayısı hiç önemli değil. Demek ki bir yerde bir eksiklik var yani bu eksikliği çıkaracak olanın da tarafsız gözle bakan hocalarımızın, akademisyenlerin olduğunu düşünüyorum. Yani kurumlardan elbette ki görüş alınabilir çünkü o vakanın neden öyle olduğunu, neden alınmadığını o anlatacaktır elbette ki oraya giden uzman anlatacaktır; o ayrı bir mevzu ama ben sizin yönlendirmenizin kıymetli olduğunu düşünüyorum.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Bugün bize eşlik eden hâkim bey gibi kimler var?

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Bugün görev alan arkadaşlar sırayla bir kalkıp kendini tanıtabilir mi lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Teşekkürler.

SEMRA DİNÇER (Ankara) - Başkanım, biraz evvel söylemek istemiştım, hani hem yol haritamızı belirlerken hem de bize eşlik edecek olan temsilcilerin kimler olduğunu bilmemiz noktasında her hafta bize gönderilen yazıda isimleri olursa çok iyi olur.

BAŞKAN CENGİZ AYDOĞDU - Tamam.

Kıymetli hocalarım, sizlere çok teşekkür ediyoruz.

Önümüzdeki hafta aynı saatte, aynı yerde toplanmak üzere Komisyonu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.02